

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה'תשס"ו

מאמרים נבחרים ממשכיות המדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם ומלשונם מותר הספרים הקדושים

תולדות

זתר המבאר
הקתה והקבוד

מחשבת ושיבת "אביר ועבד"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נדריה
על שם ב"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחנידא זע"א

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור ושמש המבואר

ביאור נרחב | ציונים והשוואות
אלפי מראי מקומות

פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות
פרקי תולדות ומבוא

מתרזת משנה | מפתחות
עימוד מרהיב עין

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

תולדות

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

שְׁמַעְתִּי מֵאִשׁ אֶמֶת כִּי תֵאָר פְּנִיּוֹ שֶׁל
הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל בְּקַבְּלַת שַׁבַּת הָיָה כְּשֶׁל
גּוֹסֵס, וּבְשַׁעַת גְּסִיסָתוֹ הָיָה לוֹ אוֹתוֹ תֵאָר
שֶׁל קַבְּלַת שַׁבַּת

(תורת אבות - ר"ג מלכוביץ זיע"א)

אוצר פניני החסידות

- א **שכט מיהודה** | מהות פְּרִשָּׁה זו - ודאות הישועה בתקף ההקטר
- א **יגל יעקב** | חפירת הבארות היה כדי שיהיה מקנה לאלפי תלמידי יצחק אבינו
- ב **שפע חיים** | רבקה הבינה שפונת עשו היתה לאכילה פְּסָה ולא כדי לאכל משגרי מאכלו הקדושים של יצחק
- ד **דיוארים בשדה** | יש לקום המצות בשמחה על עצם זה שזוכים לעבד לבורא יתברך
- ה **ערבי נחל** | רמזי תוכחה ומוסר אודות מלחמת הנצר כל ימי האדם וסיוע מהשם יתברך
- ו **נעם אֶלְעָזָר** | אין תפלה שאינה מועילה | משל ובאור נאה על עננו התפלות על הגאֵלה
- ו **מוחשף הלבן** | חז"ל הליבשו דבריהם לרמוז כמה פרושים
- ז **רזא דעובדא** | באור ענין שלא פסקו מעל שלחנם לא ענון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הקשמים על דרך הפשט
- ז **לקוטי שיחות** | מחלקת הרמב"ם והראב"ד אימתי הפיר אברהם את בוראו
- י **אמרי אמת** | יש לחדש בכל עת בקראת שמים כדי שלא יגיע לרגילות
- י **מוחשף הלבן** | שלש הבארות רומזות על שלש פתי מקדש
- יא **מוחשף הלבן** | בתקון ברית הלשון והמעור וכולים להלחם עם הסטרא אחרא
- יא **באר מים חיים** | וְעִשָּׂה לִי מַעֲשִׂים בְּאֶשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְגו' למנו תברך 'נפשי' - הדישו לו שפגנתו לאכילה בקדשה ולענוני הנפש ולא לענוני הגוף
- יא **תורה אור** | התמיהה והסתירות בענין חביבות עשו בעיני יצחק
- יב **תפארת שלמה** | אף שעל האדם לעשות תשובה וחסבון הנפש אר יש לחדד לכך זמן נפרד ולא להתעסק על כך בעת עשיית התורה והמצוות - שיש לקיים בשמחה
- יד **שכט מיהודה** | באור עמק דברי הרבי רבי בונים מפרשיסחא זיע"א שמי ששמו 'צבי' האושפיון שלו הוא ב'יצחק' מפני ש'שעם הגדי קטעם הצבי'
- טו **גנוי המלך** | באור פשט דברי המדרש
- טז **דברי ירמיה** | הברכה הגדולה ביותר היא שבכל פעם יצטרך האדם לבקש מחדש מוונותיו מאת הבורא
- יז **לקוטי הלקות** | ויעקב איש תם' - עקר למודו היה בדרך האמונה הקדושה
- יז **בת עין** | ו'יצתה יצחק לנכח אשתו' - גם בדברי גשמיית כון לה'
- יז **תפארת שלמה** | הצדיקים קרב בחדשות אינם מקיגלים להביט בעניני העולם הזה
- יז **בעל שם טוב** | 'וסרתם' נחשב לעבודתם אלהים אחרים'
- יז **שלא ברקה** | כאשר סרים מעט מדרך התורה מיד ממשכים לליל לדרך הרע
- יח **קדשת לוי** | על ידי ראית יצחק ראו בהירות בהשגתם הרוחנית
- יח **אמרי צדיקים** | ו'נלכו מאתו בשלום' - ביאתם אל הצדיק לא השפיעה עליכם מאומה

אוצרות גאוני הדורות

- יח **בני יצחק** | תקונים של קנו והכל בימי רבי ואנטונינוס
- יח **ברכת יוסף** | עולם חסד יבנה
- יט **ברית שלום** | מכירת הבכורה כדי קדם מתן תורה שאף דבר שלא בא לעולם קונה
- יט **בית אשר** | מכירת הבכורה בעד חרבו של אברהם אבינו
- כ **רבי וידיאל הצרפתי זצ"ל** | הספה שברקה שאלה ויצחק ענה
- כ **אדרת אליהו** | התחכמות רועי גרר לעשות מריבה עם רועי יצחק כדי לטל את המים
- כא **פני מבין** | השב כל יום בתשובה זוכה לקנות חכמה ומעשים טובים
- כא **חמדת ישראל** | יצחק היה לומד תורה לפיכך לא הצרך להפיר לו יום הפיתה
- כא **צלותא דאברהם** | על ידי שהלך עשו להביא מן הגזל ולעבר על צווי יצחק נטלו ממנו הברכות
- כא **נהו צדק** | תרובות יעקב לבקש את הברכות מאביו בלשון רכה ותחנונים
- כב **בית ישראל** | התעוררות לשוב בתשובה על ידי מלך קשה
- כב **צבי עזרו לאינו** | התנחם יצחק שלא אכל אסור לפי שאין הקב"ה מביא תגלה לצדיקים
- כג **הפץ חיים** | מדוע כתב רש"י 'איני יודע מה מלמדוני רק על "אם יעקב ועשו"
- כג **יעלת חן** | למד יצחק מאביו אברהם להתפלל על צער רבקה
- כג **תורת משה** | נענה יצחק תחלה לפי שהתפלל על צערה של רבקה
- כד **אהל יעקב** | המתפלל על חברו רשאי להרבות ולהפציר בתפלה ותחנונים
- כד **תורת משה** | להמנע מלקבזי שם אבות רשעים של חברו שלא לעורר קטרוג
- כד **בית אלהים** | המתפלל על חברו מראה ומודיע שאין מי שיכול להושיע פי אם הבורא יתברך
- כד **דרשות קתב סופר** | השויו בצרה וזקוק לרחמים ואף על פי כן מתפלל על צרת חברו נענה תחלה משום קיום מצות ואהבת לרעך כמוך
- כה **ספר חסידים** | המתחנן על חברו מועילה תפלתו לו ולרועו
- כה **ספר חסידים** | המנע מלהתפלל על חברו אין תפלותיו נענות
- כה **מעשי צדיקים**
- לג **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- לז **זוהר הקדוש** עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת תולדות

מהות הפרשה

שיבת מיהודה

רבי אברהם אייגער מלובלין זיע"א

מהות פרשה זו – נראות הישועה בתקף ההסתר

ענין הסדרא הזו, שמתברר בה התגלות כל סתום גם בעודנו סתום, שהיא ענין הבארת אשר סתומם פלשתיים וכו' וישב יצחק ויחפר (כו טו-יח), שדיקא יצחק אבינו עליו השלום שנקרא בזהר הקדוש (ח"א טו) מסטרא דחשף דקדושה בבחינת 'ותכהינה עיניו' (כו א), שהיא מדת הגבורה דקדושה בבחינת ההנהגה עלמא סתימא דלא אתגלן (תקוני זהר יז), על גוי דיקא נתברר שבכל הסתימות נמצא ההתגלות בעמקם.

והינו שגם טרם התגלות הישועה להאדם וההנהגה עמו בבחינת סתימין דלא אתגלן, עיניו משרים יחזו וכמו עין בעין יראה שהישועה טמיר ונעלם בתוך הסתימה, וקרובה ישועתו ללא תכף בהתגלות וכן בכל רגע ורגע על רגע השגיה.

וזה יוכל להיות רק בכח התורה, כדאימא בזהר הקדוש (ח"ג עג) דאורייתא כלא סתים וגליא, כי הוא שמא דקודשא בריך הוא מה שמייה דקודשא בריך הוא סתים וגליא, אף אורייתא פלה סתים וגליא, וכו'.

ובפרט בשבת קדש שהוא גם כן מהו שבת שמא דקודשא בריך הוא (וזהר ח"ב פח:), ועם ההתגלות הנה מתגלה כל ההנהגות סתימין דלא אתגלן, שאף בעודן סתימין יהיה נגלה לעיניו שהישועה קרובה להגלות:

קדשת הצדיקים

יגל יעקב

רבי חיים מרדכי יעקב גוטליב אב"ד מיטקאלץ זיע"א

חפירת הכארות הנה כדי שיהיה מקנה לאלפי תלמידי יצחק אבינו

ויכן שם מזבח ויקרא בשם ה' ויט שם אהלו ויכרו שם עבדי יצחק באר (כו כה). הנראה בזה בסיצתא דשמאי:

דענין חפירות כל הבארות הללו, הנה טעם כדי שיהיה מקנה טהרה לכל עבדי יצחק שהיו רבים, כמבאר ברמב"ם הלכות עבודה זרה (פ"א ג"ג) אשר תלמידי אברהם אבינו וכן יצחק היו לאלפים ורבבות.

מעשה נורא מהרה"ק רבי משה מרזנווארוב זיע"א

ובימי חרפי שמעתי ענין פלא בשם הרב הקדוש מורנו הרב משה מראזנווארוב זלה"ה, שהיה מנהגו לומר בעצמו כליל שבת קדש אומר בשבחין לפני אכילת הדגים.

ופעם אחת התחיל לומר, ולא יכל אפלו לומר ב' או ג' תבות בזמר זה, וצוה להביא הדגים מקדם, ואחר אכילת הדגים נסה שנית להרים קולו ולא הנה יכול.

והפסיק ואמר בלחישא לבנו שהיה מסב אצלו: לא אוכל לומר מפני שיש כאן בבית המדרש אדם אחד שצריך טבילת עזרא ולא טבל.

נושאים בפרשת תולדות

מטמאתם יכולים לירש קדשת השבת ולקדשהו.

בתחלה שהיו רק מקנאות מועטות לא וכל יצחק אבינו להשפיע על כל תלמידיו קדשת השבת

ולפי זה נוכל לומר, שעד שלא חפרו הג' בארות הראשונות, והיה מתחלה ערעור עליהם, לא היה מצוי להם כל כך מקנה טהרה לכל אנשים הרבים אשר היו עם יצחק.

כדמשמע ברמב"ם הלכות עבודה זרה (פ"א ה"א) שאנשי אברהם היו לאלפים ולרבבות, ומסתמא היה פן גם ליצחק, ולא היה אפשר ליצחק אבינו להשפיע מקדשותו קדשת השבת על כל אנשיו.

אחר חפירת הבאר השלישית וכל להשפיע לכלם קדשת השבת

רק אחר כשחפר הבאר השלישית ולא רבו עליה ונתקנמו הבארות, היה מצוי לכלם מקנה טהרה, אז בנה מזבח ויט שם אהל' – הרומו לבחינת פריסת קדשת השבת המתפרשת כמין סכה ואהל על כל ישראל, כמבאר בכוננת ופרס עלינו (שער הכוונות ענין ערבית ליל שבת) ע"ן שם. ויש רמז לזה במלת ויט' ראשי תבות למפרע ט'הורים וי'רשוה וי'קדשוה (פרשת תולדות):

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א

רבקה הבינה שכוננת עשו היתה לאכילה גסה ולא כדי לאכל משורי מאכלו הקדושים של יצחק

ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו לצוד ציד להביא (כו ה), שהפירה והבינה כי פונתו של עשו בצאתו לצוד ציד היתה, כדי שהוא עצמו יאכל וימלא נפשו פי רצבה.

מיר יצא בנו מן השלחן ושאל לכל אחד ואחד מהאנשים הנאספים אם היה במקנה, ואמרו בלן הן. וחסר לאביו וספר לו תשובתם.

ענה הרב הקדוש: אם פן אנסה את מזלי לנגן בנגון אחר ממה שהייתי רגיל, והתחיל נגון אחר, ובקשוי גדול אמר עוד איזה תבה או שמים, עד דבחקל תפוחים דאנון קדישין, נשתתק ולא היה יכול לומר בשום אפן.

עד שחנה אפו, ויצא בעצמו מן השלחן, והלך בבית המדרש כמחפש איזה איש, עד שפגע באיש אחד ואמר לו בכעס: אתה רוצה לרמות אותי, שקר אתה דובר, לא היית במקנה, על פן צא מבית מדרשי.

ותכף הודה האיש והתנצל, היות שבא ערב שבת קדש ממקום רחוק, והיה סבור שיגיע בעוד היום גדול, והיה לו פנאי לילך למקנה, אבל היה מטורד, והיום רד מאד, על פן נאנס ולא הלך.

ואמר לו הרב ז"ל: אם פן למה כחשת ולא יצאת החוצה שלא להשבתית אותי מזמירות שבת קדש, עד כאן שמעתי, והוא דבר פלא מגדל קדשת הרב ז"ל.

הצדיקים אינם יכולים להשפיע קדשת שבת על מי שלא טהר עצמו במקנה

על כל פנים ממוצא הדברים אנו למדים אשר הצדיקים הגדולים אין בכתם להשפיע קדשת שבת קדש השוכן אתם, על אנשיהם המסתופפים בצלם, אם לא טהרו מטמאתם במקנה טהרה.

הרמז בפיוט 'טהורים ירשוה ויקדשוה'

ויש רמז לזה בזמירות כל מקדש, 'טהורים ירשוה ויקדשוה', כלומר שרק הטהורים

אלו היתה כונתו לאכילת שירים מיצחק הנה שב בתשובה

שאלו היתה רבקה אמנו רואה כי עשו מתכונן לאכל מן השירים של יצחק, היתה מרצה ביותר, בין שעל ידי זה על כל פנים תהיה לו תקנה לשוב בתשובה.

אולם דוע ידעה כי הרשע הנה מעדיף לאכל דברים משקצים ומגשמים אשר אין דעתו של אדם סובלתן – מאשר לאכל שירים אשר הצדיק נגע בהם בידיו, שדוקא מזה הוא נגעל.

מעשה מהמהר"ם א"ש והעטרת צבי מזיריטשוב זי"ע א

ושמעתי מיהודי קשיש ושמו הרב רבי יוסף פריעד עליו השלום, שהיה תלמיד מבקק מהגאון המהר"ם א"ש זי"ע, ובהיותנו בקליינבורין בימי פתרותי הנה דר בשכנות אלניו, והיה אדוק מאד בכבוד קרשת אבי אדוני מורי ורבי זי"ע.

וספר לאבי אדוני מורי ורבי, שפעם אחת בקר זקני הקדוש העטרת צבי זי"ע אצל המהר"ם א"ש, וכשהגישו לפניהם את הבשר אכל המהר"ם א"ש במזלג וזקני הקדוש אכל בידיו הקדושות.

והמהר"ם א"ש היה קדוש עליון, וזקני הקדוש הבני יששכר זי"ע החשיבו ביותר, וזקני הקדוש הדברי חיים זי"ע כתב עליו תארים מפלגים (עיי' שו"ת דברי חיים יו"ד ח"א סימן מ"ה ובהסכמתו לתשובותיו אמרי אש).

והיה מחשיב מאד את הצדיקים שבדורו, וכשכתב מכתב לזקני הקדוש מצאנו חתם עצמו בשמו ושם אמו – אולם דבר זה היה תמוה מאד בעיניו מדוע זקני הקדוש אוכל בידיו הקדושות ולא במזלג.

וזקני הקדוש הכיר בפליאתו, והסביר לו פשרן של דברים: הנה כאשר יצר הבורא כל עולמים את האדם בששת ימי בראשית בחכמה נפלאה, ברא את היד הזאת פתבנית הזאת, ובמעיי אמי בראני השם ותברך בצלמי ובתבניתי.

וביד הזאת אני מניח תפלין בכל יום, ואני מחלק מעות לצדקה, ואני לוקח את הגמרא ללמד בה, ותמיד אני עושה בה מצות שצוני בוראי, וטרם שהתחלתי לאכל נטלתי את ידי וברכתי עליהם אשר קדשנו במצותיו וצונו על גטילת ידים.

אכל את המזלג הנה עשה נכרי מגשם, ומימי לא נעשתה בו מצוה אחת וזולת מה שהטבילוהו פעם אחת וברכו עליו על טבילת כלים, ויתכן כי נטבל ביחד עם הרבה כלים, ואם כן, הניעלה על הדעת כי בידים שלי תמאס נפשי לאכל ואלו עם המזלג הנה לא, אתממה.

ומיד השליך הגאון המהר"ם א"ש את המזלג מידיו ואכל בידיו הקדושות, והעיד הרב רבי יוסף הנ"ל, כי מאז לא הרשה המהר"ם א"ש שניחוו לפניו על השלחן מזלג לאכל בו, וימי יוכל לשער כמה מצות קיים הגאון המהר"ם א"ש בידיו הקדושות, וכשהיה אוכל קוג"ל שהיה רותח ואי אפשר היה להחזיקו בידים הנה נופח בפיו שיצטנן מעט ולא רצה להשתמש במזלג.

דכשהצדיק נוטל את המאכל בידו הריהו מכון באותה שעה כי חמש אצבעותיו הם כנגד אות ה' שבשם הויה ברוך הוא וברוך שמו, והיד הפשוטה היא כנגד אות ו', והמאכל עצמו הוא כנגד אות י', וחמש אצבעותיו של המקבל הם גם כן ה'.

פרשת תולדות

המטרה בעשית פעלה זו, כל חד לפום דרצה דייליה ועד מקום ששרש נשמתו היתה מצעת.

וכל צדיק לפי כחו בשמים, ואפלו סתם יהודים, לא אכלו שום מאכל לשם תאוה, אלא לשם שמים, וכוון כפי אשר חננו השם יתברך דעת לכוון, וזה החזיר קנשה בעולם.

ומי שנהנה ממאכל כזה, לא היה מסגל להתגשם כל כך, ומראיתו היתה שונה מן הרגיל, ולדאבונו היום האנשים אינם יודעים כלל מזה, וזהו רק ענף זוטא מדרך החסידות ואינו שיף לעקרי החסידות:

ונמצא שעל ידי זה נעשה יחוד וצרוף משם הנה ברוף הוא וברוף שמו, ומלכד זאת ישנם עוד הרבה פונות קדושות על כל תנועה ותנועה, ובמזלג אין כל שיכות לענינים כאלו.

ופלא שהמתחדשים רוצים דוקא שינתו להם שירים עם כף וצלחת ולא ביד, ואצל הצדיקים ראיתי להפך מזה, שהקפידו לתן שירים רק ביד, ומי שלא מוצא חן בעיניו שלא יאכל מזה, ורק בדורות המאחרים התחילו באיזה מקומות לשנות מהנהוג ובסופו של דבר לא עלתה דרכם פה.

וכשהעולם היה עולם, וכל זמן שהיו צדיקי אמת, לא עשו שום דבר בלי טעמים נכונים לדעת למה עושים כך ומהי

פרשת תולדות

נמצא שאין לו לשמח כלל בעבודתו, רק עקר השמחה שזוכה לעבד הבוורא יתברך.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שגאמר ואלה תולדות הם המעשים טובים, יצחק, הוא השמחה, ועקר השמחה הוא שיהיה בן אברהם הוא השם יתברך פנ"ל, פי אין לו לשמח בעבודתו כלל, פי אברהם הוליד את יצחק, רצה לומר כי עקר השמחה במעשיו הטובים הוליד השם יתברך בעזרו, והבן:

ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה וגו' מפדן ארם אחות לכן הארמי לו לאשה, ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא, ויעתר לו ה' נתהר רבקה אשתו, ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם בן למה זה אנכי ותלך

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה ט)

יודאים בשדה

רבי ראובן מ'ארנובצה זיע"א

יש לקיים המצות בשמחה על עצם זה שזוכים לעבד לבוורא יתברך

נודע שכל המצות צריך לעשות בשמחה, כמו שגאמר 'תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לכב כו' (דברים כח מז).

רק עקר השמחה הוא שזוכה לעבד הבוורא כזה, על דרך 'עבדו את ה' בשמחה' (תהלים ק א), ומה הוא השמחה, 'דעו כי ה' הוא אלקים הוא עשנו ולו אנחנו עמו' (שם פסוק א), רצה לומר שאנחנו זוכים להיות עמו.

כי כשישכיל אדם שאין יכול לעשות שום מעשה ושום תנועה בלתי חיות הבוורא,

לְרֹדֵשׁ אֶת ה' (כה כ-כב)

עֲרֵבֵי נַחַל

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א

רמזי תוכחה ומוסר אודות מלחמת היצר כל ימי האדם וסיוע מהשם יתברך

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה כו', אִם בֶּן לְמָה זֶה אֲנִי כו'. נִבְאָר בְּדֶרֶךְ דְּרוֹשׁ עִם הָאֲמֹר שֶׁהַפֶּל קָאֵי עַל הַנְּשֻׁמָּה וְהַגּוּף.

וַנִּרְאָה לְבָאָר שְׁזָהוּ רְמִזוּ וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה כו', כִּי נוֹדַע דְּסַפִּירָה נִקְרָא שְׁנָה וְכָף הוּא בְּגִימַטְרִיא, וְהַנְּשֻׁמָּה קָדָם בּוֹאָה לְעוֹלָם הַזֶּה עוֹבְרַת דְּרָךְ כֹּל הָעוֹלָמוֹת וְכַלּוּלָה מִכָּל אַרְבַּע עוֹלָמוֹת אֲבִי'ע, שֶׁכֵּל עוֹלָם כֹּלֵל מַעֲשֵׂר, וְאִזּוּ בּוֹאָה אַחֵר כֹּף אֶל הַגּוּף.

וַזָּהוּ וַיְהִי יִצְחָק בֶּן מ"ם שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה, הֵינּוּ כִשְׁבָא אֶל הַגּוּף. וּמִבְּאָר בֵּת כְּתוּבָאֵל אַחוֹת לְכֹן כו', יִרְצָה שֶׁהַגּוּף מִצַּד הַיֵּצֶר הָרַע וְעוֹלָל לְחַטָּא, לְכֹן מִכְרַח הַנְּשֻׁמָּה לְהַתְקַדֵּשׁ בְּקִדְשַׁת כֹּל הָעוֹלָמוֹת קָדָם שְׁתּוּבָא אֶל הַגּוּף וְכוּלֵי הַאי וְאוּלַי.

וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לַה' כו', יִרְצָה כִּי הַיֵּצֶר הָרַע בְּאָדָם מַעַת הַוֹלְדוֹ, וְאִזּוּ קָדָם בּוֹא יֵצֵר טוֹב, הַגּוּף עֲקָרָה מִבְּלֵי לְהוֹלִיד תּוֹלְדוֹתֶיהֶן שֶׁל צְדִיקִים שֶׁהֵם מַעֲשִׂים טוֹבִים.

וְאַחֵר כֹּף כְּבוֹא הַיֵּצֶר טוֹב, אִזּוּ הַנְּשֻׁמָּה מִתְחַנְּנָת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקִירוֹת לְבָה, וְכִמְאָמְרִם ו"ל (סוכה נב): יֵצְרוּ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר וְאֶלְמָלָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹרוֹ כו', וְזֶה עַל יְדֵי תְּפִלַּת הַנְּשֻׁמָּה.

וַזָּה לְנֹכַח אֲשֶׁתוֹ, רְצָה לוֹמַר שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בּוֹכָה וּמִתְפַּלֵּל לְהִשָּׁם יִתְבַּרְךָ עַל שִׁ'אֲשֶׁתוֹ דְּהֵינּוּ הַגּוּף, הוּא אֵלָיו נֹכַח וּמִתְנַגֵּד שֶׁהוּא

מִצַּד הַיֵּצֶר הָרַע, וַיַּעֲתֵר לוֹ ה' שֶׁמִּרְחֵם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַנְּשֻׁמָּה כִּי הִיא תְּפַצָּה מְקִירוֹת לְבָה לְהַדְבִּיק בַּה'.

וַתַּהַר רִבְקָה אֲשֶׁתוֹ, נִגְדַּ מַה שֶׁאֲמַר תְּחִלָּה שֶׁהִיָּה הַגּוּף בְּחִינַת עֲקָרָה מִבְּלֵי מִשִּׁים לְלֵב שׁוֹם דְּבָר, עַל זֶה אָמַר אַחֵר כֹּף וַיַּתַּהַר כו' שֶׁהֵם עֲנִין מִחֲשׁוֹבוֹת הֵלֵב וְתַחֲבוּלוֹתָיו, כְּעֲנִין שֶׁנֶּאֱמַר 'הָרָה עֲמָל' (איוב טו לה), 'הָרוּ וְהִגּוּ מִלֵּב כו' (ישעיה נט יג), הָרִי שֶׁלְשׁוֹן הָרָה וְיִלְדָה נֶאֱמַר עַל זֶה מַה שֶׁהָאָדָם גּוֹמֵר בְּמִחְשָׁבָתוֹ הוּא הָעֲנִין הַרְיוֹן, וּמַה שֶׁמוֹצִיאֹ אַחֵר כֹּף לְפַעַל בְּמַעֲשֵׂה הוּא עֲנִין הַלְדָּה.

וַיִּתְרַצְצוּ הַכִּנִּים כו'. הָעֲנִין הוּא, כִּי מִתְחִלָּה כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא שָׁם הָאָדָם אֶל לְבוֹ שׁוֹם דְּבָר הִיָּה בְּכַחֲנִית עֲקָרָה לְגַמְרִי, כִּי גַם הַיֵּצֶר הָרַע לֹא נִלְחַם כְּנִגְדּוֹ כִּי אֵין רוּדְךָ לוֹ שֶׁלֹּא הִיָּה לוֹ יֵצֵר טוֹב.

מַה שֶׁאֵין בֶּן אַחֵר כֹּף בְּהַתְחִיל יֵצֵר טוֹב לְהַתְגַּלּוֹת כֹּף מִתְגַּבֵּר יֵצֵר הָרַע, כְּמֵאֲמָרִם ו"ל (סוכה נב) כֹּל הַגְּדוֹל מִחֲבָרוֹ יֵצְרוּ גְדוֹל מִמֶּנּוּ, וְכִמּוֹ שֶׁהָאֲרִיף בְּזֶה כִּסְפָר הַיֵּשֶׁר לְרַבְּנוּ תַּם אִיף כֹּל יְמֵי הָאָדָם מִתְנַהֲגִים בְּאַהֲבָה וְשִׁנְאָה, דְּהֵינּוּ יֵצֵר טוֹב וַיֵּצֵר הָרַע, לְפַעֲמִים זֶה מִתְגַּבֵּר לְפַעֲמִים זֶה, עֲנִין שָׁם.

וַזָּה עֲנִין וַיִּתְרַצְצוּ הַכִּנִּים בְּהִיּוֹתָם עֲרִין בְּקַרְבָּה, וְהֵינּוּ הַמִּחְשָׁבוֹת נִלְחָמִים מִמְּסוֹלוֹתָם קָדָם צִאֲתָם לְפַעַל בְּמַעֲשֵׂה (כִּי אַחֵר גִּמַּר הַפְּעֵלָה מַה דְּהֵי הַיֵּוֹ), וְנִלְחָמִים הָאֲהֲבָה עִם הַשִּׁנְאָה, יֵצֵר טוֹב וַיֵּצֵר הָרַע):

וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לַה' לְנֹכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה' וַתַּהַר רִבְקָה אֲשֶׁתוֹ (כה כא)

נעם אליעזר

רבי אליעזר זיסקינד מסקוולען זיע"א

אין תפלה שאינה מועילה | משל ובאור נאה
על ענין התפלות על הגאולה

על פי מה שאמר אבי מורי הרב ז"ל (עין באריכות בשם ושארית ישראל בהפתיחה), לענין התפלות והבקשות שמרבים בני ישראל בכל עת על הגאולה, ודבר זה דומה לאחד שחפר בור במקום שהיה ידוע שצריך להיות שם מעין הנובע מים חיים, ודבר ולא מצא.

ואחר כן בא אחד שחפר יותר עמק ומצא המים, האם נאמר שהתפירות הראשונות היו לחנם, הלא בלא התפירות הראשונות לא היו מגיעים להתפירות האחרונות שעל ידם מצאו ונבעו המים.

וכדמיון זה הוא אצל התפלות, שכלם ביחד נצרכות ומועילות לישועת ישראל, ובלא התפלות הראשונות גם התפלות האחרונות לא היו מועילות.

ולזה כתבה כאן התורה הקדושה ויעתר לו ה', שהיא לשון רבוי נתפצר ונתפס וכו' – להשמיענו שכל נאמר שכל התפלות שהרבה יצחק להפציר היו חס ושלום לחנם – ורק התפלה האחרונה שבה נענה נתקבלה למעלה, והשאר הלכו חס ושלום לאבוד, אל תאמר כן, אלא כל התפלות נתקבלו לרצון לפניו תתברך, וכלם ביחד הועילו לישועתו:

ויאמר ה' לה שני גוים בכטנך (אל תקרי גוים אלא גוים, ואמר רב יהודה אמר רב אלו אנטונינוס ורבי שלא פסק משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא

קשואין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, ברכות

(זו: כה כג)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הז"ל הליבשו דבריהם לרמוז כמה פרושים

לכאורה מלתא דא תמיהי בה פלי עלמא, מאי נפקא מנה אם לא פסקו מעל שלחנם צנון וחזרת. אלא ודאי על האי מלתא ודגמתי אתמר (סוכה כא:) שיחתן של תלמידי חכמים צריכה תלמוד, וכמו שכתוב (משלי א ה) להבין משל ומליצה דברי חכמים וחיבתם, דעשו רבותינו זכרונם לברכה דבריהם דגמא ודברי תורה, כמו שדברי תורה פסוק אחד יש בו כמה פרושים וכמה אפנים וכמה טעמים משנים זה מזה.

כד רבותינו זכרונם לברכה עשו בדבריהם, מלבישים אותם כדי שייסבולו כמה פרושים, שאם אמרו פי אם דבר אחד בפרוש, אין לה אלא מה שאמור בענין, אמנם כשמלבישים אותו יש בו כמה פרושים, ולכן מה שאמרו צנון וחזרת רמזו בזה כמה דברים לפי דעתם הרחבה ורוב הקדש שהיתה שורה עליהם.

אנטונינוס ורבי לא בטלו מעולם תפלת לחש וחזרה

ונראה לעניות דעתי רמזו בזה דבאו להשמיענו דאנטונינוס ורבי מעולם לא בטלו תפלה בלחש ובחזרה כל ימיהם, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים. 'צנון' הוא הלחש, הדבר שהוא צונן וקר אין לו השמעת קול, 'חזרת' חזרת התפלה כמשמעו.

ועוד, ה'צנון' הוא טמון בארץ דומיא דלחש, ו'חזרת' היא מגלה דומיא דקול. עוד, 'צנון' במלוי צד"י נו"ן וי"ו נו"ן גימטריא

פת חדשה אורחים שהתחילו את הסעודה בצנון, וכן תמיד היה צנון וחזרת יחד על שלחנם מגדל הכנסת אורחים שהנהיגו.

כאור העגנו על דרך העבודה בהתקדשות בתאות האכילה

ובעניני עבודת השם יתברך בעת הסעודה פּרש רבנו הקדוש מאמר חז"ל הנ"ל שלא פסקו מעל שלחנם לא צנון ולא חזרת וכו'.

שכתוב צנון מחתף את המאכל וחזרת מהפך את המאכל (ברכות נו:), 'צנון' הוא מלשון צנון – שבעת אכילתם צנונו עצמם כמה פעמים והפסיקו במקצת ממאכלם, כדי לצנון תאותם.

וזה ירמו בלשון וכו' צנון מחתף את המאכל, שחתכו באמצע מאכלם כמה פעמים, כדי להצטנון מתאות האכילה, ולסגוף יחשב כידוע.

'וחזרת' ירמו שבאמצע אכילתם חזרו בתשובה לפני המקום ברוב וכו'. מהפך את המאכל – שמהפך מאותיות 'מאכל' ל'מלאך', שאותיות דדין באותיות הדין, ועל ידי תשובתם באמצע הסעודה העלו את אכילתם למדרגה נעלה ונשגבה:

עקב אשר שמע אברהם בקלי (כו ה)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א מחלקת הרמב"ם והראב"ד אימתי הכיר אברהם את בוראו

על דברי הרמב"ם (עבודה זרה פ"א ה"ג) 'בן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו' כתב הראב"ד 'יש אגדה בן שלש שנים שגאמר עקב אשר שמע אברהם בקלי, מנזן עקב'.

'לחש', 'חזרת' עם הפולל גימטריא 'זהו חזרה בקול רם', הרי נרמזו לחש וחזרה.

ואמר עליהם שלא בטלו שום תפלה לא בלחש ולא בחזרה כאמור, וזהו שלא פסקו מעל שלחנם, 'שלחנם' הוא שלחן גבוה שהיא התפלה, דמרב קדשתם שלחן גבוה נחשב שלחנם. לא צנון ולא חזרת לחש וחזרה כאמור.

לא בימות החמה ולא בימות הגשמים. ובאו להודיענו שבח רבנו הקדוש ואנטונינוס, דרבנו הקדוש היה בעל יסורין, ואנטונינוס מלך בעל תענוגים, וסליק אדעתין שבאיזה פעמים יעבר עליהם זמן התפלה בזמנה מרב הקרירות או מרב החמימות, לזה השמיעונו שלא עבר שום זמן בזמנו.

והנה על שלחנם עם כללות שתי התבות גימטריא 'כנסת', לרמוז דשלחנם הינו בית הכנסת שהיו מתפללים בה. והנה עקר תפלת לחש הנרמזת במלת 'צנון' היא על תפלת ערבית שהיא בלחש תמיד ואין בה חזרה בקול רם (פרשת כי תצא עהפ"ס כי יקרא קו צפור):

רזא דעובדא

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א
כאור ענין שלא פסקו מעל שלחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים על דרך הפשט

אנטונינוס ורבי היו בעלי הכנסת אורחים באופן יוצא מהפלל, וכידוע סדר העולם שצנון אוכלים בהתחלת הסעודה וחזרת אוכלים בסופו ללפת את הפשר.

והמה נתנו גם להאורחים פנהוג, וכשהגיע פת לחזרת בסוף סעודתם, היה כבר

כמו ידעית אחד מן האנשים שראה פניו ונחקקה צורתו בלבו שנקמצא אותו האיש נפרד בדעתו משאר האנשים.

כך בקש משה רבנו להיות מציאות הקדוש ברוך הוא נפרדת בלבו משאר הנמצאים עד שיגיע אמתת המצאו כאשר היא, והשיבו ברוך הוא שאין כח בדעת האדם החי שהוא מחבר מגוף ונפש להשיג אמתת דבר זה על בריו [עד כאן לשונו].

ובכסף משנה שם מעתיק השגת הראב"ד 'אין דעתי מישכת על זה שהרי ראה בסיני בארבעים יום של לוחות מה שלא ראה נביא מעולם עד שקנאו המלאכים בו ובקשו לדחפו עד שאחזו בכסא ומה הצרף עוד.'

מחלקתם מה היא שלמות ההשגה – האם על ידי שכל או על ידי אמונה

לכאורה פלגתתם היא – מהו עקר השלמות בידעית הבורא שאליה צריך האדם להגיע, אם הידיעה הבאה על ידי השגת השכל או הידיעה על ידי אמונה (שאי אפשר להגיע אליה על ידי השגה, אלא באה מלמעלה):

לדעת הראב"ד השלמות הכי גדולה בהשגת משה היא מה שהשיג בעת מתן תורה, ראה בסיני מה שבא מלמעלה.

אבל לדעת הרמב"ם, עקר שלמות הידיעה היא מה שמבין ומשיג בשכלו, ולכן לא הסתפק משה במה שראה בסיני אלא בקש לידע ולהשיג.

באור מחדש שדעת הרמב"ם היא שיטה ממצעת

ואולי יש לבאר, ששיטת הרמב"ם (בספר הדין) אינה (רק) כשיטת החוקרים שצריך להיות גם חקירה שכלית, אלא היא שיטה ממצעת.

הרמב"ם הביא דוקא גיל ארבעים – בן ארבעים לכינה, משום שלשיטתו הכרת הבורא היא על ידי התבוננות

ויש לבאר טעמו של הרמב"ם שמביא דוקא הא שכן ארבעים הכיר את בוראו, כי לדעתו, עקר הכרת הבורא היא כאשר באה מצד שכל האדם, וכן באברהם, שזה שהכיר אברהם את בוראו הינו הכרתו מתבוננתו הנכונה.

נכפי שהאריך שם שהתחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשב ביום ובלילה והיה תמה האריך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו כו' ולא היה לו מלמד ולא מודיע כו' ולבו משוטט ומבין עד שהשיג (בהיותו בן מ') דרך האמת והבין קו הצדק מתבוננתו הנכונה וידע שיש שם אלקה אחד והוא מנהיג הגלגל כו' ולכן הביא הדעה דבן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו, דבן ארבעים לכינה.

לדעת הראב"ד עקר הכרת הבורא היא על ידי אמונה ולכן הביא שהכיר בוראו בגיל שלוש

מה שאין בן לדעת הראב"ד עקר ידיעת הבורא של אברהם הייתה בדרך אמונה על ידי גלוי מהקדוש ברוך הוא, שלכן הביא שיהיה בן שלוש שנים, שבפשוטות בן שלוש אינו בגדר להכיר את בוראו באופן של השגה והכרה מלאה.

מחלקת דומה בין הרמב"ם והראב"ד בענין השגת משה רבנו ע"ה

על דרך זה מצינו בנוגע להשגת משה רבנו עליו השלום: הרמב"ם כתב (יסודות פ"א ה"ט): מהו זה שבקש משה רבנו להשיג כשאמר הראני נא את כבודך, בקש לידע אמתת המצאו של הקדוש ברוך הוא עד שיהיה ידוע בלבו

בדבר ולא ידע להשלימו והוא החל בשאלות קושיות והניח הדבר בקושיא והחזירו לאמונה, וטוב הנה לו להניח הדבר בתמימות התמימים וכו'.

ואף על פי שאין תשובה נצחת על זה טוב הוא לסמך לו קצת תשובה ואמר אם היו צדקת האדם ורשעתו תלוים בגזרת הבורא יתברך היינו אומרים שידיעתו היא גזרתו והיתה לנו השאלה קשה מאד, ועכשו שהבורא הסיר זו הממשלה מידו ומסרה ביד האדם עצמו אין ידיעתו גזרה אבל היא פידיעת האצטגנינים שיודעים מכת אחר מה יהיו דרכיו של זה כו' [עד כאן לשונו].

לדעת הרמב"ם גם בענינים שלמעלה מההשגה יש חיוב להתנגע ולהשיג ענין זה עצמו שהדבר למעלה מההשגה

ונראה לבאר בדעת הרמב"ם, שלדעתו מה שצריך להיות חקירה שכלית, אינו רק בדברים שיש פת בשכל להשיגם על בריס, אלא גם בענינים שאין בנו פת לידיע, יש חיוב להתנגע ולהשיג זה גופא שענין זה למעלה מהשגתו.

באר ודיוק מחלקת הרמב"ם והראב"ד על פי זה

וזוהי הפלוגתא בין הרמב"ם והראב"ד: גם הראב"ד פתב שם טוב הוא לסמך לו קצת תשובה, אלא שעל פי הראב"ד תמימות התמימים והשגה הם שני ענינים, ואין לערכם יחד, שהאמונה היא דבר שמעל לשכל האדם, מצד טבע איש ישאל, ואלו שכל הוא דבר הקשור עם מציאות ושכל האדם, שלכן הקצת תשובה שסמך הראב"ד היא דבר המתאיב בשכל האדם – ובדברים שבהם צריך להיות ענין האמונה, אין לערב ענין השכל.

אבל לדעת הרמב"ם חובת היגיעה להכיר ולידע ולהשיג אינה רק בדברים שהאדם

דברי הרמב"ם בהלכות תשובה

דהנה בהלכות תשובה (פרק ה) מבאר הרמב"ם באריכות היסוד של בחירה חפשית, רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו, ומאריך בהסברת והכרח הדבר.

ובסוף הפרק מקשה: 'שמא תאמר והלא הקדוש ברוך הוא יודע שזה יהיה צדיק או רשע או לא ידע, אם ידע שהוא יהיה צדיק אי אפשר שלא יהיה צדיק ואם תאמר שידע שיהיה צדיק ואפשר שיהיה רשע הרי לא ידע הדבר על בריו.'

דע שתשובת שאלה זו ארבה מארץ מדה ורחבה מני ים וכמה עקרים גדולים והררים רמים תלויים בה אבל צריך אתה לידע ולהבין בדבר זה שאני אומר, כבר בארנו. . . שהקדוש ברוך הוא אינו יודע מדעה שהיא חוץ ממנו כגני אדם שהם ודעתם שנים, אלא הוא תעלה שמו ודעתו אחד ואין דעתו של אדם יכולה להשיג דבר זה על בריו וכשם שאין פת באדם להשיג ולמצא אמתת הבורא שנאמר כי לא יראני האדם וחי קף אין פת באדם להשיג ולמצא דעתו של בורא, הוא שהנביא אמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי.

וכיון שכן הוא אין בנו פת לידיע היאך ידע הקדוש ברוך הוא כל הברואים והמעשים אבל ידע בלא ספק שמעשה האדם ביד האדם ואין הקדוש ברוך הוא מושכו ולא גזר עליו לעשות כן, ולא מפני קבלת הדת בלבד נודע דבר זה אלא בראיות ברורות מדברי החכמה [עד כאן לשונו].

הערת הראב"ד על הרמב"ם שם

ובהשגת הראב"ד שם: לא נהג זה המחבר מנהג החכמים שאין אדם מתחיל

וְכָל הַבְּאֵרֶת אֲשֶׁר חִפְרוּ עֲבָדֵי אָבִיו וְגו' סַתְמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֵפֶר (כו טו)

אֲמַרֵי אֲמֵת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

יש לחדש בכל עת ביראת שמים כדי שלא יגיע לרגילות

וְכָל הַבְּאֵרֶת אֲשֶׁר חִפְרוּ עֲבָדֵי אָבִיו בַּיּוֹם אֲבָרְהָם אָבִיו סַתְמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֵפֶר וְגו' וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחֲפֹד. אֵימָא בְּקוֹל שְׁמִיחָה שֶׁהַפְּלִשְׁתִּים עָשׂוּ כְּמַעֲשֵׂה אֲבָרְהָם אָבִינוּ, אֵךְ הִיָּה בְּלֵי חַיִּית פְּנִימִי, וְעַל זֶה נֶאֱמַר סַתְמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֵפֶר.

צְרִיף לְחַדֵּשׁ הַפְּנִימִיּוֹת כְּמַעֲיָן שְׁמַתְחַדֵּשׁ וּמְטַהֵר בְּכָל שְׁהוּא. כְּתִיב וַתְּהִי יִרְאַתֶם אֹתִי מִצּוֹת אֲנָשִׁים מִלְּמַדָּה (ישעיה כט יג), אֲפִלוּ בִּירְאַת שָׁמַיִם צְרִיכִים גַּם כֵּן לְחַדֵּשׁ, וְאֵם לְאוֹ נַעֲשֶׂה רְגִילוֹת, טִבַּע שְׁנֵי (תרצ"ט):

וַיִּקְרָא שֵׁם הַבְּאֵר עֵשֶׂק וְגו' וַיִּקְרָא שְׁמָה שְׁטָנָה וְגו' וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחֲבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי עֲתָה הִרְחִיב ה' לָנוּ (כו כ-כב)

מַחֲשַׁף הַלְבָן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

שלוש הבארות רומזות על שלש בתי מקדש

יש לרמוז על בית ראשון ובית שני והבית האחרון. דבית ראשון ובית שני נחרכו בעזונותינו הרבים, ולזה נקראו עשק ושטנה. אָמַנְם הַבַּיִת הָאֲחֵרוֹן שֵׁיבְנָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן לֹא יִחָרֵב לְעוֹלָם, שְׁנֶאֱמַר (חגי ב ט) 'גְּדוֹל יְהִיָּה כְבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן, וְלִהְיֶה קָרָא שְׁמָה רַחֲבוֹת, וְאֵז יֵאֱמָרוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי עֲתָה הִרְחִיב ה' לָנוּ וּפְרִינוּ בְּאֶרֶץ':

מִסְגָּל לְקַלֵּט בְּשִׁכְלוֹ, אֵלֹא גַם בְּעִנְיָנִים שֶׁהֵם לְמַעֲלָה מִהַשְׁגַּת שְׁכָלוֹ וְטַעַם וְדַעַת פְּשוּט, וְגַם דְּבָרִים אֵלּוּ צְרִיף שְׁיוּנָחוּ וַיִּקְלָטוּ בְּשִׁכְלוֹ.

וְלָכֵן כָּתַב הַרְמַב"ם שְׁגַם אִפֵּן יְדִיעַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא שְׁאִין כַּח בְּאָדָם לְהַשִּׁיג וּלְמַצֵּא דַעְתוֹ שֶׁל בּוֹרָא וְכו', אִין בְּנוֹ כַּח לִידַע הַיֵּאָף יְדַע הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא כּו" – צְרִיף הָאָדָם 'לִידַע וּלְהַבִּין בְּדָבָר זֶה', וְעַל יְדֵי זֶה רְבִין וַיִּפְרֵי שְׁדִידִיעָתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא אֵינָה בְּסִתְרָה לְבַחֲרִית הָאָדָם.

דיוק חלוק לשון הרמב"ם במצות האמונה בין ספר המצות לספר היד

וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לוֹמַר, שְׁזָהוּ גַם אֲחָד מִהַבְּאוּרִים בְּב' לְשׁוֹנוֹת (לְגַרְסַת כַּהֵּ מִפְּרָשִׁים) שְׁכַתַּב הַרְמַב"ם בְּנוֹגַע לְמַצְוֵה רֵאשׁוֹנָה.

שְׁבִסְפָר הַמְּצוֹת (מ"ע א) כְּתַב שְׁמַצְוֵה לְהֵאֱמִין, וּבִסְפָר הִיד נִקְט 'לִידַע' – שְׁיִסּוֹד הַדְּבָר הוּא בְּאֲמוּנָה.

כִּי בְּאֲמַתַּת הַמְּצָאוֹ א"פ לְהִיּוֹת הַשְּׁגָה עַל בְּרִיו פִּי אֵם רַק עֲנִין הָאֲמוּנָה, אֲבָל לֹא יִדָּף, כִּזֶּה גּוֹפֵא מִכְרַחַת הַיְדִיעָה (לִידַע), שֶׁהָאָדָם צְרִיף לְהִתְבּוֹנֵן כְּפִי שְׁיַד שְׁכָלוֹ מַנְעַת לְהַבִּין וְלִידַע גַּם בְּדָבָרִים אֵלּוּ שְׁלִמְעָלָה מִהַכְרַח שְׁכָלִי.

באור דברי הרמב"ם בענין השגתו של משה רבנו על דרך הנ"ל

וְזוֹהִי גַם בְּנֵיַת הַרְמַב"ם בְּנוֹגַע לְבִקְשַׁת מְשֶׁה 'בְּקֵשׁ לִידַע אֲמַתַּת הַמְּצָאוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְכו' וְהוֹדִיעֵנו בְּרוּף הוּא מַה שְּׁלֹא יְדַע אָדָם לְפָנָיו כּו" עַד שֶׁהַשִּׁיג מֵאֲמַתַּת הַמְּצָאוֹ כּו"י.

שְׁזָה הִיָּה בְּאִפֵּן שֶׁל הַשְּׁגָה, הֵינּוּ לֹא רַק רֵאִיָּה וְאֲמוּנָה, אֵלֹא בֹא בְּהַשְׁגָּתוֹ שֶׁל מְשֶׁה, וְזֶה בֹא דוֹקָא לְאֲחֵרֵי בְקֵשַׁת מְשֶׁה לִידַע אֲמַתַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא (חֶלֶק לַד ע"מ 175 וְאֵילֶךְ):

**ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי וגו' ואכלה
בעבור תברכך נפשי בטרום אמות (כו ד)**

באר מים חיים

רבי חיים מטטרנוביץ זיע"א

ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי וגו' למען
תברכך נפשי - הרגיש לו שכונתו לאכילה
בקדשה ולעניני הנפש ולא לעניני הגוף

צנה לו בפרוש להכין לו מאכלים כאשר
אהבה נפשו, לא גופו, והוא שיהיה
בקדשה ובטהרה וישרה שם ה' עליהם ובכונת
אמת לשם ה', ואז יאכל למען יברכו, פי אז
יהיה לו כח על ידי המאכלים להמשיך אליו
ברכה ושפע רבה.

נצטוינו לעשות המצות באופן שיהיה להם חיות
והשפעה רוחנית

והוא דגמת מה ששמעתי מפי אדמו"ר הרב
הקדוש המפורסם גור הקדוש איש אלקים
מורנו הרב רבי יחיאל מיכל זללה"ה שאמר
על פסוק 'למען תחיה אתה ויוצרך וגו'' (דברים
ל יט).

ותמה, איך יצוה הבורא שנעשה המצוה
למען נחיה, וכי זה עבודתו יתברך
לעבד אותו על מנת לקבל פרס חס ושלום,
הלא זה עקר עבודתו שנעשה רק לשמו יתברך
ולא למען טובותינו.

ואמר בפרושו, פי הנה האדם העושה המצוה
לשם ה' ובאהבה ונראה וכונת אמת,
אז יש למצוה ההיא חיות הרוחניות למעלה
למעלה, ואורה מבהיק ומצהיר, ויש לה כח
להשפיע על ידי זה כל בחינת הברכה ורחמים
ושפע החיים לכל באי עולם, ואם חס ושלום
אין במצוה חיות הרוחניות אין בה כח להמשיך
הברכה לעולם.

**ועתה שא נא כליד תליד וקשתך וצא השדה
וצורה לי ציד (כו א)**

מחשיף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בתקון ברית הלשון והמעור זכולים להלחם
עם הסטרא אחרא

ועתה שא נא כליד, אין 'ועתה' אלא תשובה
כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה
(ב"ר כא ו). הוזהירו ואמר לו, עכשיו צריך
שנעשה תשובה מעלה ביותר, והאזהרה הגדולה
היא, שיעשה תקון גדול לברית הלשון וברית
המעור, שבשנים אלה יכול אדם להלחם עם
הסטרא אחרא.

הכזולת זה לא יוכל להלחם עם הסטרא
אחרא, ועל זה אמר דוד המלך
עליו השלום (תהלים קמט ו) 'וחרב פיפיות בידם',
חרב שיש לו שתי פיות, והם שתי בריתות,
ברית הלשון וברית המעור, הם הנקראים 'חרב
פיפיות'.

וזהו שאמר לעשו ועתה שא נא כליד, 'ועתה'
היא התשובה, שא נא כליד, דהינו עשה
תקון לכל איבריך הם כליו של אדם, והעקר
הם ברית הלשון וברית המעור, תליד הוא
הפה מלשון 'תלפיות' (שה"ש ד ד), קשתך הוא
הברית. והנה 'כליד תליד וקשתך' גימטריא
'הם ברית לשון ומעור' עם הכולל, שהוזהירו
על תקון הלשון והמעור כראוי.

ואפשר דלזה נמי רמזו רבותינו זכרונם
לברכה במה שאמרנו (ב"ר סה יג) 'שא
נא כליד', תוד ספינד ושחט יפה, הספין היא
חרב פיפיות שהם ברית הלשון וברית המעור,
ושחט יפה היא שחיטת הסטרא אחרא, דבברית
הלשון והמעור יוכל אדם להלחם עם הסטרא
אחרא:

פרשת תולדות

” ספירות כף יש ממש בקלפה הארה מי ספירות דקדושה.

אך בקדושה עשר ולא תשע ולא י”א, ובקלפה הוא י”א סממני הקטרת. והענין, כי על ידי החיות שנמשך בקדושה הנה כתיב ויצא השמים לך משפתחיים (נחמה ט ו), שהם בטלים מתחת שמשגיגים החיות שנמשך עליהם מקדושתו. תבדוק.

מה שאין בן הקלפות הם מגביהים את עצמם כנשר כו' בחצפה, והינו לפי שהחיות הנמשך אליהם הוא אצלם בסוד גלות, ולפיכך הגם שנמשך אליהם מחיות דקדושה, אינם בטלים, ואדרבה מגביהים את עצמם כנשר כו', והחיות שנמשך להם הוא נבלע בתוכם.

אך כיצד הם חיים וקיימים מקדושה מאחר שהחיות נבלע בתוכם. הנה זהו ענין לבונה שב”א סממני הקטרת, שהוא אור המקיף עליהם מלמעלה ואינו נבלע בתוכם.

ולפי שהוא אור המקיף מלמעלה מן הדעת שלהם ואינם מרגישים בו, והחיות שנמשך להם בפנימית נבלע כנ”ל, לפיכך הם מתגאים ומגביהים את עצמם בחצפה כנ”ל.

ובחינת לבונה הוא המתבר י” ספירות דקדושה להאיר לעשר ספירות דמסאבותא, והוא רישא דעשו, דהינו בחינת המקיף מלמעלה, הוא נכלל בעטפוי דיצחק ממש בקדושה. ולכן מצד בחינת המקיף עשו שואל איך מעשרין את התבן ומצד הפנימיות אין שם שמים שגור בפיו.

והנה נודע כי החיות בעשר כתרין דמסאבותא הוא מפני כי חיל פלע ויקאנו (איוב כ טו) וצת אשר שלט האדם באדם לרע לו (קהלת ח ט), והוא מפני הנצוצות שנפלו בהם בתחלת בריאת העולם בשבירת הכלים וימלך

ועל כן צוה הכתוב שנעשה המצוה על זה האופן שנוכל להמשיך על ידו שפע והברכה לעולם, והוא על ידי עשותה באהבה ויראה וכונת אמת לשמו תבדוק.

וגם כאן אמר לו יצחק שיעשה מטעמים על זה האופן שהוא יאכל למען יברכו, שיוכל להמשיך על ידו חוד שמו תבדוק, שיעשה באכילת מטעמים האלה כל מיני ברכה ושפע:

ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' (כו כז)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע”א

התמיהה והסתירות כענין חביבות עשו בעיני יצחק

להבין דהא יצחק הבין שהוא עשו ואיך היה חשוב בעיניו כל כף. גם באמת אינו מוכן איך היה עשו בעיני יצחק, כי פעם אמר הכתוב כי ציד בפיו (כה כח) שהיה מרמהו בשאלות איך מעשרין את התבן כו' (רש”י שם), ופעם אמר הכתוב הקל קול יצחק (פסוק כב), והינו לפי שאמר כי הקרה ה' אלקיף כו' (פסוק כ), ונדע שעשו אין שם שמים שגור בפיו.

כאור הענין על פי פנימיות התורה

אך הענין, כי הנה עשו סוספיתא דדחבא, פסלת הגבורה דיצחק, שהוא בחינת מעלת הנהב על הכסף, ומפסלת שלו יצא עשו, ורישא דעשו בעטפוי דיצחק (תרגום יב”ע יוחי ג א).

ולהבין ענין רישא, הנה יש י”א סממני הקטרת הצרי והצפרן כו', והם כנגד יו”ד כתרין דמסאבותא, שהוא החיות שבקדושה המתה את זה לעצמת זה, כמו שיש בקדושה

אך הארה זו צריך להיות בתוספת ורבו דיקא, בחינת ברכה שהיא למעלה מסדר ההשתלשלות, שלפי סדר ההשתלשלות לא היה עשו כדאי לו. וזהו וְאֶבְרַכְכָּה לְפָנַי ה' (פסוק ו), לְפָנַי הִיָּה דוֹקָא.

הטעם שרצה יצחק להמשיך לעשו עצמו שלא על ידי יעקב

והרצון שהיה ליצחק להמשיך לעשו עצמו שלא על ידי יעקב, הוא מפני שראה אותו מלמעלה למטה על ידי בחינת לבונה שהוא בחינת המקיף, על פני רצה להמשיך בו בחינת גלוי המקיף בתוספת ורבויו אור.

אך מכל מקום טעה בזה, שאין עשו כדאי בבחינה זו כי אם על ידי יעקב, שלפי שאם היה החיות נמשך אל עשו יבלע חס ושלום כמקדם או שלא יהיה מבחינת עשו כלום.

אבל שיהא לאהפכא חשוקא לנהורא ומרירו למתקא אי אפשר כי אם על ידי יעקב, זעיר אנפין דקדושה, שעל ידו תברר מעשו ויכלל בקדושה.

באור הכתוב 'ראה ריח בני' על דרך הנ"ל

ועתה יבאר הכתוב 'ראה ריח בני כו'. פי הנה יצחק רצה להמשיך בחינת מקיף ולבונה כנ"ל, וכל המשכה הוא על ידי העלאת מ"ן כנודע.

והנה להמשכת מין דוקרין של פנימיות די בהעלאת מ"ן בבחינת פנימיות, אבל להמשכת מין דוקרין של מקיף צריך להיות העלאת מ"ן גם כן בבחינת מקיף.

והנה ריח הוא העלאת מ"ן שהוא בחינת אור חוזר. והוא מהגבורות, כמו שרואים שפופח מתוק אין בו ריח. רק החמוץ וכל הדברים החריפים יש בהם ריח חזק.

וימת כו' (בראשית לו), וגם מחמת חטא עץ הדעת כמו שאיתא בספר הגלגולים.

ולפיקך נמשך להם החיות כם, שהוא בסוד גלות, כמאמר רז"ל (פסחים פז): לא גלו ישראל אלא כדי להוסיף עליהם גרים. וכן בעשו היו ניצוצות כמו רבי מאיר ואונקלוס ושמעיה ואבטליון ועובדיה, ומתם היה ציד בפיו.

והיה רוצה יצחק להוציא ממנו בעצמו שלא על ידי יעקב, כי הרי גם עכשו חיל בלע ויקאנו, רק שהוא על ידי יעקב שהוא בחינת זעיר אנפין - שכל האורות שלמעלה נכללים בו והוא מתלבש ביצירה ביומין דחל בחינת 'עבדו זקן ביתו' (בראשית כד ב) להעלות משם ולברר כנ"ל.

אך יצחק רצה שיהיה זה שלא על ידי זעיר אנפין, רק שיהיה התגלות האורות העליונים בעשו עצמו, והוא ענין תוספת ורבויו האור, כי הרי לברר הטוב מן הרע צריך להאיר שם אור רב כדי שעל ידי זה יקלט וילקט כל הניצוצות הנשפעים שמה.

באור 'יתנו לך האלקים' על דרך הנ"ל

וזהו 'יתנו לך האלקים מטל השמים' (פסוק כח), הוא טלא דעתיקא דנטיף לזעיר אנפין בחינת שמים. ומשמני הארץ, שמן הוא חקמה, ואבא יסד ברפא הנקרא ארץ, ורצה להמשיך בחינת הטל והשמן דלעילא שעל ידי זה יהיה העלאת הניצוצים.

כמו שאנו רואים על דרך משל פשהשמש זורח על הארץ כחם היום שואב לחלוחית הארץ ואד יעלה מן הארץ, וכן בגר לפני האבוקה הגדולה שואבת אור הגרות, כך על ידי הארה עליונה הבאה בתוספת ורבויו מלמעלה שואב ולוקט כל הניצוצין שנפלו למטה.

פרשת תולדת

הנזכר מאליו, מה שאין כן העלאת מ"ן של המקיף, כתיב 'באר חפרוהו שרים' (במדבר כא יח), 'ויכרוו שם עבדי יצחק באר' (בראשית כו כה).

עבדי יצחק? הן המשכות מבחינת יצחק שהוא עקר האבות מבחינת בוצינא דקרדוניתא מקור הגבורות, כמו שנגמר 'פי אפה אבינו'.

ולכן כתיב יצריבו רעי גרר לאמר לנו המים, שבחינת המקיף נמשך גם אליהם מלמעלה שאינו נבלע כמו בחינה פנימית שלהם כנ"ל. וזהו 'אשר ברכו הוי"ה' שהוא על ידי סיוע מלמעלה כנ"ל:

לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טובים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב

(טו)

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

אף שעל האדם לעשות תשובה וחשבון הנפש אך יש ליחד לכד זמן נפרד ולא להתעכב על כך בעת עשיית התורה והמצוות – שיש לקימם

בשמחה

אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד (תהלים קיב א). להבין פנות הפתוב, פי לכאורה הוא ב' ענינים, פי מי שהוא ירא מאד הנה ירא ויבוש מלעשות מצותיו, פי אומר מה אני ומה חיי ומי אנכי פי אֶזְכָּה להתקרב אל ה' לעשות מצותיו.

אולם הנה זה מלמדנו הפתוב, שיהיה כל מעשי האדם בהשכל וחקמה ובזמנים חלוקים, לא להשתמש בשניהם כאחד.

אם אמנם פי צריך האדם להתגבר על עצמו בקראת ה' ולהתודות על פשעיו ולככות

והוא לפי שהעלאת מ"ן הוא ברויים מניצוצות שנגפלו בשבירת הכלים. ולכן בכל המצות לא נאמר ריח ניחוח כמו בקרבנות, שהוא על ידי שמעלין נפש בהקמה ומתהפף ועולה ונכלל באש שלמעלה.

והנה הריח משיב את הנפש, דהינו מה שהיה בתחלה בבחינת הסתלקות המחין חוזר ומאיר, פאדם שהוא נרדם ועל ידי הריח הוא חוזר ומקיץ. דהינו על ידי השנה היה השכל בהעלם. ואחר כך כשנער משנתו הנה השכל מאיר בו בגלוי. והכל נעשה על ידי הריח, שהוא אור החוזר ממטה למעלה.

והנה עשו לא היה בו בחינת גלוי פנימיות, כי הפנימיות, שלו נבלע כנ"ל, רק שהוא בחינת המקיף ולבונה. וזהו 'וירח את ריח בגדיו', הוא בחינת המקיפים, שיהיה מזה ריח הוא העלאת מ"ן להמשיך המקיף מטל השמים.

שתי בחינות בהעלאת מ"ן

כריח שדה אשר ברכו ה'. הנה השדה הוא בחינת מלכות דאצילות שיש בה גם כן בחינת העלאת מ"ן, ויש בזה ב' בחינות.

הא' היא העלאת מ"ן בטבעה ומאליה וממילא, כמו שנגמר 'למען יזמרך כבוד ולא ידם' (תהלים ל יא), קארי תדיר לנהורא עלאה ולא שכיף כו', והוא העלאת מ"ן לפנימית, דהינו לעורר המשכת הקו.

ויש העלאת מ"ן שצריך סיוע מלמעלה, שאין כח בה להעלות מ"ן מעצמה. והוא בחינת מקיף שהוא בחינת גלוי אור אין סוף ברוף הוא בעצמו.

החלוק בין שתי הבחינות

והנה העלאת מ"ן של בחינת פנימיות, הוא בחינת בארה של מרגם, שהוא מעין

באהבה, וזה 'כאשר אהב'.

וזה שאמר הכתוב 'אשרי האיש ירא את ה'
ביראה, ואף על פי כן 'במזותיו חפץ
מאד', בשעת עשיית המצות חפץ מאד לעשותם
באהבה עזה (לחג הסוכות):

**ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב (כי
טעם הגדי כטעם הצבי, רש"י) (כו ט)**

שבט מיהודה

רבי אברהם אייגר מלובלין זיע"א

כאור עמק דברי הרבי רבי בונם מפרשיסחא
זיע"א שמי ששמו 'צבי' האושפיון שלו הוא
ב'יצחק' מפני ש'טעם הגדי כטעם הצבי'

ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב.
פרש רש"י, כי טעם הגדי כטעם
הצבי. והוא דבר פלא. כאשר זכינו לשמע
מפה קדוש כבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי
[רבי יהודה לייב אייגר זיע"א] זצוקללה"ה,
כמה פעמים בחג הסכות באושפיזא דיצחק,
שהזכיר בשם רבנו הקדוש מפרשיסחא זיע"ע
שאמר בחכמתו הקדושה, ששם צבי, הוא
אושפיזא דיצחק, כי טעם הגדי כטעם הצבי.
ואמר, כי דבר חכמה היא.

גדי' רמו על התגלות ו'צבי' – ראשי תבות
צ'דיק ב'אמונתו ו'חיה – רמו לאמונה והתחזקות
בצפיה לישועה כעתות הסתר

ויראה לומר, כי 'גדי' רומז לטוב, כי הוא
מספר טו"ב. והינו, על התגלות הטוב
לעיני האדם בעת טוב לו. ו'צבי', רומז על
הטוב הנסתר ומקסה מעיני האדם, כשהוא חס
ושלום בעת צרה, וישועה רחקה ממנו, בלי
מצא דרך לפגיו באיזה אופן יוכל להושע –
שגם אז יתחזק ויתאמץ לבו באמונה שלמה,
שהוא שער הבטחון, לבטח בשם ה' שהוא
יתברך רב להושיע למעלה מהשגה, על זה

במר נפשו, אף זה לא בכל עת, ולא זו העת
בשעת תורה ותפלה, כי בשעת תורה ותפלה
צריך להיות בשמחה ואהבה.

'סוד מרע ועשה טוב' – בעת עשיית הטוב
אין לזכר מהרע

ועל זה נאמר 'סוד מרע ועשה טוב' (תהלים
לד טו) – בשעת עשיית המצוה אין לזכר
העברה, עשה דוחה לא תעשה – פרוש המצוה
דוחה העברה, כי אם בשעת המצוה יזכר
חטאיו אז יתראש ויבוש מעשות את המצוה,
וזהו מעשה היצר לכלכל את האדם בעת
התפלה בעצבות עונותיו.

אך לזה, לפקד ולשוב על עונותיו, צריך זמן
בפני עצמו, בקומו בחצות לילה או קדם
אור הבקר, אף אז ישוב אל לבו כל הימים
אשר עברו בהשער בנפשו גדל פחדו והדר
גאווה.

ואז יתודה במר נפשו מקירות לבו, ואחר
כך יתעורר מעפרו ויקום אל התורה
והתפלה להתעורר בשמחה וקול זמרה, ועל
זה נאמר 'עברו את ה' בשמחה' (תהלים ק ב).

הרמו בלשונות הכתובים

וכזה היה ענין יעקב אבינו עליו השלום
כאשר צוה עליו רבקה ואעשה אתם
מטעמים לאביך כאשר אהב, 'רבקה' רומז
לשכינה הקדושה כמבאר בזהר הקדוש, והשכינה
צוה לעשות מצות ומעשים טובים – הם
ה'מטעמים'.

ויעקב' הוא רמז לכנסת ישראל, והנה נרא
'אולי' משני אבי' במעשי הרעים
'פן אהיה כמתעתע והבאתי עלי קללה'.

אך השכינה צוה עליו – לך ועשה ואל
תירא, כי עתה אין הזמן לפשפש במעשים
בעת עשיית המצוה, ו'עלי קללתך בני', אף
עשה מטעמים לאביך, נחת רוח לפני ה'

פרשת תולדת

אין הידים ידי עשו, אכל אם אין הקול קול יעקב ואין זה יעקב, בודאי אז הידים ידי עשו.

ועל זה דרשו רבותינו ו"ל בזמן שהקול קול יעקב, שישאל עוסקים בתורה, אין הידים ידי עשו, אין אמות העולם מתגברים על ישראל, ואם אין הקול קול יעקב, שאין עוסקים בתורה, אז והידים ידי עשו:

וימתו לך האלקים מטל השמים וגו' (יחזקאל ויחזקאל)
(יחזקאל ויחזקאל) (כז כח)

דברי ירמיה

רבי ירמיה מאופאלא זיע"א

הברכה הגדולה ביותר היא שבכל פעם יצטרך האדם לבקש מחדש מזונותיו מאת הבורא

אמר אדמו"ר זצלה"ה בשם אהיו אדמו"ר מזוננו הרב מענדל זצלה"ה, בהקדים דברי מרן אדמו"ר הזקן מווארקא זצלה"ה אשר דבר בקדשו לבאר מה קללה נתקלל הנחש ועפר תאכל וגו' (בראשית ג יד), אדרבא הרי מצוי לו מזונו בכל עת ובכל מקום מבלי שום קשי, וכדאיתא בגמרא (יומא עה.) עולה לגג מזונותיו עמו יורד למטה מזונותיו עמו.

אלא שזהו הקללה היותר גדולה, שנתחה לגמרי מעל פני ה', כמי שאומר לאדם קח לך אשר לך ולכל יהא לך שום עסק עמי. מה שאין בן בשאר הברואים, הרי הכפירים שואגים לשרף ולבקש מא-ל אכלם. עד כאן תכן דבריו הקדושים.

וזהו בכאן הפוכא דקללת הנחש, וימתו לך האלקים, שהיו מורה וימתו ויחזרו וימתו, הינו שבכל פעם יצטרך לבקש מחדש מהשם

רומו צב"י, ראשי תיבות, צדיק באמונתו יחיה, ושהראשי תיבות גם כן בגימטריא 'אמונה'.

באר ענין המטעמים

ואלה הם המטעמים, דהינו, הטעמים אשר אהב יצחק שהוא שרש הגבורות והדינין דקדושה, שגם בעת שהאדם הוא בהנהגת תגברת הדינין בעת צר לו חס ושלום, ונצרך להיות בבחינת צדיק באמונתו יחיה, שיחזק ויחיה עצמו באמונה ובטחון, כאלו טוב לו גם עתה. ויטעם גם אז טעם הגדי. וב' טעמים האלו, יהיו שוים אצלו לטובה. ובפרט איש ששמו יהושע צבי. וזה, ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב:

ויאמר הקל קול יעקב והידים ידי עשו (הקול קול יעקב, אמר רבי ברכיה בשעה שיעקב מרבין בקולו ידי עשו שולטות וכו' ובשעה שהוא מצנצף בקולו אין הידים ידי עשו, אין ידי עשו שולטות, ב"ד סה כ) (כו)

גנזי המלך

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

באר פשט דברי המדרש

מקשים הראשונים ו"ל (מפרשי המדרש), דמהיכן דרשו חכמינו ו"ל מהאי קרא דבזמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו, והרי פשטה דקרא בהפך, דשמעין מנה בזמן שהקול קול יעקב הידים ידי עשו.

ונראה לעניות דעתי לתרץ בפשיטות, דיצחק אבינו בדרך תמיהה קאמר, היכי דמי הקל קול יעקב והידים ידי עשו, וכונתו אם הקול קול יעקב הידים דומות לידי עשו, נמצא לפי האמת הקול קול יעקב וזהו יעקב, באמת

תְּפִאֶרֶת שְׁלֹמֹה

רבי שְׁלֹמֹה מַרְדּוֹמְסֵק זי"ע"א

הַצַּדִּיקִים בְּרַב קִרְשָׁתָם אֵינָם מְסַגְּלִים לְהַכִּיֵּט
בְּעֵינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה

וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהַיֵּן עֵינָיו מֵרְאֵת (כו א).
כִּהְיוּ עֵינָיו מֵרְאֵת עוֹד וּלְהִסְתַּכֵּל כָּלֵל
בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי אֲמַנָּם כּוֹן דַּרְךְ הַצַּדִּיקִים הַקְּדוּשִׁים
אֲשֶׁר מְקַשְׂרִים בְּאֶחָדוֹת וּבְאֶחָדוֹת הָעֲלִיוֹנִים, אֵינָם
יְכוֹלִים לְסַבֵּל כָּלֵל עֵינָיו עוֹלָם הַזֶּה וְאֵינָם רְשָׁאִים
לְהִסְתַּכֵּל כָּלֵל בְּשׁוּם דְּבַר בְּעוֹלָם הַזֶּה:

הַתְּחַזְּקוֹת בְּדַרְךְ ה' לְלֵא סִטְיָה

בַּעַל שֵׁם טוֹב

רבי יִשְׂרָאֵל בַּעַל שֵׁם טוֹב זי"ע"א

'סִרְתָּם' נִחְשָׁב ל'עֲבַדְתָּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים'

מִרְגְּלָא בְּפִוְמִיָּה דְהֶרַב בַּעַל שֵׁם טוֹב נִשְׁמָתוֹ
בְּגִזְזֵי מְרוֹמִים זְכוֹתוֹ יַעֲמֵד לָנוּ, עַל
מַה שֶּׁפָּתוּב 'וְסִרְתָּם וְעֲבַדְתָּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים'
(דְּבָרִים י"א טז), תִּכְף כְּש'סִרְתָּם' מֵאֵת ה', מִיָּד
'וְעֲבַדְתָּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים' (פִּרְשֵׁת עֵקֶב):

יִשָּׂא בְּרַכָּה

רבי שְׂאוּל יִדִּדְיָה אֶלְעָזָר מַמּוֹדִיץ זי"ע"א

כִּאֲשֶׁר סָרִים מֵעַט מִדַּרְךְ הַתּוֹרָה מִיָּד נִמְשָׁכִים
כְּלִיל לְדַרְךְ הַרַב

וְהִנֵּה אֵךְ יֵצֵא יֵצֵא יֵעָקֵב וְגו' וְעָשׂוּ אֲחִיו כֹּא
מִצִּידוֹ (כו ל) – כְּשִׁיֵּעָקֵב רַק נוֹשָׂה קִצְתָּ
מִדְּרָכֵי אֲבוֹתָיו, וְנִתְרַחַק מִשְׁהוּ מִדַּרְךְ הַתּוֹרָה, מִיָּד
'כֹּא עָשׂוּ מִצִּידוֹ' – כֹּא עָשׂוּ תִכְף וּמִיָּד מִן הַצֵּד
וּמוֹשֵׁף אוֹתוֹ כְּלוֹ אֲצִלוֹ לְלֶכֶת בְּדַרְכֵי הָרַעִים (בִּשְׁם
רַבִּי יִחְזַקְאֵל מִקּוֹמֵר זי"ע"א):

יִתְבַּרַךְ וּבְכַל עֵת יִהְיֶה לוֹ שְׂיָכוֹת עִם הַשָּׁם
יִתְבַּרַךְ:

• לְשׁוֹנוֹת שֶׁל אוֹר •

מַעֲשֵׂה אֲבוֹת סִימָן לְבָנִים

לְמוֹד הָאֲמוּנָה

לְקוּטֵי הַלְכוֹת

רבי נֶתָן מִבְּרֶסֶלֶב זי"ע"א

וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם – עֵקֶר לְמוֹדוֹ הֵיךְ בְּדַרְךְ
הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה

וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים (כ"ה כז). הֵיךְ
יַעֲקֹב 'אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים' – וְכָל
הַיִּשִׁיבָה שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוֹ שֶׁלְמַד בִּישִׁיבָה עִם בְּנָיו
וְתַלְמִידָיו כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ דו"ל, הַכֹּל הֵיךְ בְּהַלְמוֹד
שֶׁל הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה (הַלְכוֹת הַפֶּקֶר וַנְכַסִּי הַגַּר ה"ד):

קִרְשָׁה

בַּת עֵיִן

רבי אֲבֵרָהָם דֵּב מֵאֲבְרוֹשֵׁט זי"ע"א

'וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ' – גַּם בְּדַרְכֵי גִשְׁמִיּוֹת
כִּןֹן לֵה'

וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ (פֶּסוּק כ"א), פְּרוּשׁ
שְׁאֵפְלוֹ 'לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ', הֵינּוּ הַדְּבָרִים
גִּשְׁמִיִּים שֶׁמְכַנִּים בְּשֵׁם אִשָּׁה, גַּם כִּהֵם הֵיךְ מְכוֹן
לֵה', וְלֹא כְרִצוֹן הַגּוֹף לְמִלְאוֹת תְּאֵנָתוֹ:

השפעת הצדיקים

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מבנדריטשוב זיע"א
 על ירי ראית יצחק ראו בהירות בהשגתם
 הרוחנית

ראו ראינו פי ה'ה ה' עמך (כו כח). על ירי
 ראיה שלך שראינו אותך נתוסף לנו
 ראיה אחרת, שבהסתכלותנו בזוי קדשתך תאיר
 עין שכלותנו ובהירות גדול נתוסף לנו, ולזה גמר
 אמר הפתוב 'פי ה'ה ה' עמך', שהשראת שכינה
 עליה, לזה האיר עין שכלנו שהסתכלנו באדם
 קדוש שקדשת ה' עליו:

אמרי צדיקים

רבי טמחה בונים מפרטיסקא זיע"א
 'וילכו מאתו בשלום' – ביאתם אל הצדיק
 לא השפיעה עליהם מאומה

וילכו מאתו בשלום (כו לא). דרך בן
 ישראל, כשיבא אל הצדיק, נשכר
 לבו בקרבו, שרואה ההבדל שבינו לבין
 הצדיק, אבל אבימלך ושאר אנשיו שהלכו
 עמו, לא נשכרו לפס כלל, אף וילכו
 מאתו בשלום:

אוצרות גאוני הדורות

ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם בן למה זה
אנכי ותלך לדרש את ה'. ויאמר ה' לה שני
גיים גוים בכטנג (כה כב כג)

בני יצחק

רבי יצחק משאלוניקי זצ"ל
 תקונם של קין והבל בימי רבי ואנטונינוס

אמרו רז"ל (ברכות נז:) זה אנטונינוס ורבי.
 כאן הבן שואל דאנטונינוס ורבי מאי
 עבדתיהו הכא. ובזה שמעתי מפי החכם השלם
 יום טוב אבן נתן ז"ל, שפרש הענין עם מה
 שכתב האר"י ז"ל דרבקה היתה גלגול חנה,
 ויצלב ועשו היו גלגול קין והבל, ובאו לתמן
 מה שהיו קדם שבתחלה הרג איש את אחיו,
 עתה באו פדי שיפגע איש לאחיו ולא יחלקו
 זה עם זה, אבל לא אסתיעא מילתא, דעכשו
 גם בן חלקו זה עם זה, ולא נתקנו עד אנטונינוס
 ורבי, שהם היו קין והבל ויצלב ועשו.

וזה שאמר ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם
 בן למה זה אנכי, כלומר רבקה היתה
 סבורה שמה שבאתה היא לעולם הינו פדי

לתמן לקין והבל, אבל עכשו פי ויתרצו
 הפנים זה רץ להרג את זה, וזה רץ להרג את
 זה, אם בן למה זה אנכי באתי לעולם, ותלך
 לדרש את ה' למה לא נעשה אותו תקון, ויאמר
 ה' לה שני גיים בכטנג זה אנטונינוס ורבי
 כלומר תקון זה אינו עושה בלימה ובשני בניך
 אלו, אלא באנטונינוס ורבי.

ברפת יוסף

רבי יוסף בוקריץ זצ"ל
 עולם חסד יבנה

נראה לכאר את פונת רבקה באמרה "למה
 זה אנכי" ואת תשובת ה' "שני גוים
 בכטנג" וגו', בהקדים את חקירת המפרשים
 (עי' 'אבק דרכים' לרבי ברוך קאלומיטי, דרך
 המת' דרוש יא), מדוע נוצר האדם ע"י איש
 ואשה, ולא ע"י שיצמח פעשב השדה. ובאר,
 שרצון ה' שהעולם יהיה בנוי על חסד, כמו
 שנאמר "עולם חסד יבנה" (תהלים פט, א), ואם

ולפי עניויות דעתי נראה, לפי שהאבות קדם מתן תורה גם כן נהגו בדיני תורה ואפלו ערוב תבשילין (עיי' יומא כח:), ולכן אמר 'כיום', כלומר כדיון תורה של קדם מתן תורה אנהיגנו בזה עמך, וברבי"ש דקדם מתן תורה גם בדבר שלא בא לעולם נמי קונה.

ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי

בכרה (כה לב)

בית אשר

רבי אשר זעליג גרינצויג זצ"ל

מכירת הבכורה בעד חרבו של אברהם אבינו

אפשר לפרש בס"ד על פי מדבר קדמות (מסכת ח), אברהם אבינו ע"ה היה לו חרב שחקוק עליו שם המפרש ונתנה ליצחק, ויצחק יצקב, ועשו פשהצרף להלחם עם נמרוד מור בכורתו ליצקב בשביל אותו חרב שהיה שוה ממון הרבה יעין שם [ועין בסדר הדורות שפרש בזה מה שאמר יצקב אשר לקחתו בחרבי].

והנה עשו היה איש ציד והיה הולך במקום גודדי חיות והיה מסתפן בעצמו בכל יום, ועל ידי שיהיה לו החרב והיה נצל מפל חיות רעות, וזה שאמר הנה אנכי הולך למות בכל יום, כיון שאני איש ציד וחי תלויין לי מנגד, ולמה זה לי בכרה, אני אמכנה בשביל החרב שחקוק עליה השם המפרש ואנצל מחיות רעות, הן. ואפשר שזה שברכו גם כן יצחק אבינו ועל חרבך תחיה כנ"ל.

וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה היא (כו ז)

היה כל אדם צומח לבדו, היה דואג לטובת עצמו ולא שם את לבו לטובת חברו, אף פעם שהאדם נולד לאב ואם, הרי הם מרבים חסד עמו, וכן כל אחד גומל חסד עם קרוביו, וכן מתרבה החסד בעולם.

ומעתה יוכן, שפאשר רבקה ראתה ש'ויתרצצו הבנים בקרבה', והבינה שהמריבה ביניהם תמשך לעולם ולא יהיה ביניהם שלום לעולם, ונתאמר אם כן למה זה אנכי, למה היו צריכים להולד על ידי ולא צמחו בשדה כל אחד לבדו, שמאחר שיהיו במריבה ולא יעשו חסד זה עם זה, בטלה הסבה שהאדם נברא ע"י איש ואשה, ולכן 'ותלך לדרש את ה' לזעת את השעם לך'.

"ויאמר ה' לה שני גוים בבטנה ושני לאמים ממעך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר", כלומר, באמת הסבה שאדם נוצר מאיש ואשה, היא כדי להרבות חסד בעולם, אף כאן היא גזרת ה', שאף שהם שני אחים, יפרדו לשני עמים, והאח הגדול ישתעבד לקטן.

(כאדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר יצקב מכרה כיום את בכרתך לי (כה לא)

בריתי שלום

רבי פינחס שטיינר זצ"ל

מכירת הבכורה כדיון קדם מתן תורה שאף דבר שלא בא לעולם קונה

הנה הקצות החשן (ח"מ סי' רעח ס"ק יג) כתב וזה לשונו, ואפשר לומר בענין זה ביצקב שקנה הבכורה מעשו, והוא דבר שלא בא לעולם, וברבי"ש סימן שכ"ח כתב דקדם מתן תורה דבר שלא בא לעולם נמי קונה. ולפי מה שכתבתי אפשר דאבד עשו הבכורה, במה שאמר 'למה זה לי בכורה', דהוא מדין סלוק, עכ"ל.

רבי וידאל הצרפתי זצ"ל

(מכתב ד')

הסכה שרבקה נשאלה ויצחק ענה

מפשט הכתוב משמע ששאלו את רבקה (וכן פי' ה'אלשיף, ועי' רש"י),

וא"כ קשה מדוע יצחק הוא זה שענה.

ויש להקדים את מה שיש לבאר בדברי המדרש (פליאה) עה"פ "והרגו אתי ואתך יחיד" (בראשית יב, יב), 'מכאן ששוחטים לחולה בשבת'. שאברהם ידע שהמצריים ירצו למעט באסור בני נח, ובמקום שיבואו על אשת איש ויעברו אסור בכל פעם, והרגוהו ויעברו על אסור אחד, כשם ששוחטים לחולה בשבת ועוברים אסור אחד ולא מאכילים אותו נבלות וטרפות שבהם עובר אסור בכל כזית.

ומעתה יובן, ש'אנשי המקום' ידעו, שאם ישאלו את יצחק, ישקר מחשש שיהרגוהו ויאמר שהיא פנויה, ולכן שאלו את רבקה, שהרי היא לא תאמר שהיא פנויה כדי שלא יקחוה, אלא תאמר את האמת שהיא אשת איש. וכשראה בן יצחק, הקדים וענה "אחתי היא", לפני שרבקה תאמר שהיא אשת איש. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים (כ"ו)

אדרת אליהו

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

התחכמות רועי גרר לעשות מריבה עם רועי יצחק כדי לטל את המים

לכאורה יש לדרוך פי תבת 'לאמר' אין לה מובן, כי אינו לאמר לזולת, והנה ליה למימר ויריבו רעי גרר ויאמרו לנו המים, ומאי תבת 'לאמר'.

ויובן בס"ד, דהנה רועי גרר תחלה היו

אוהבים עם רועי יצחק, ואמנם הם היו צרה עין וכשראו שחפרו ויצא באר מים חיים צרה עיניהם בזה ורוצים לקח הבאר להם, והנה דרך האוהבים שלא להקפיד זה על זה, וכל שכן פי הכא שהם חפרו ומצאו הבאר, ואיך אפשר לרועי גרר להקפיד עליהם בזה שלא להניחם לרועי יצחק להשקות מן הבאר ולעכב הכל לצרכם, כי בזה יהיה זילותא ובזיון להם שיהיו נראים כצרי עין.

לכן התחכמו לעשות תחלה מריבה עמהם בשביל דבר אחר, כדי שאחר כך אם יקפידו עליהם ולא יניחום להשקות מן הבאר כי יאמרו להם לנו המים אין נראים צרי עין, כי דרך העולם אחר שנעשו שונאים זה לזה להקפיד אפלו על דבר כל דהו ואינו נראה בזה צר עין, כי הכל יודעים שמחמת המריבה שביניהם הוא עושה כן עמו להכעיס, ומקפיד עמו אפלו בדבר כל דהוא כדי לנקם ולנטר ממנו ולא מחמת צרות עין, וגם כאן מאחר שפבר עשו מריבה זה עם זה, אם בן הגם שההקפדה על מים בעלמא היא נראית כצרות עין, מכל מקום במקום קטטה ומריבה אינה נחשבת כך, ואז יוכלו למנעם בלתי להשקות מן הבאר ולא יבושו, ובאמת שהם לא עשו זה אלא מחמת צרות עין.

וזה שאמר ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק שעשו עמהם מריבה לפנים, והכונה, שעשו איזה המצאה כדי שיבואו לידי מריבה בשביל איזה דבר, ולא שבאמת יש להם לעשות עמהם מריבה, אלא לא עשו מריבה אלא בשביל כדי לאמר אחר כך לנו המים, וכדי שלא יהיו נראים כצרי עין לכן עשו תחלה מריבה עמהם, ואז אם יאמרו אחר כך לנו המים וימנעום מלהשקות מן הבאר, לא יהיה נראה לעיני העולם כצרות עין, אלא בשביל להכעיס להם.

וכן פאן יש לומר דיצחק אבינו אמר הנה נא זקנתי, כמו שאמרו חז"ל דלמד תורה, על פן לא ידע מעצה דיזכיר לו יום המיתה, אלא למד תורה הקדושה.

ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו השדה לצוד ציד להביא (כו ה)

צלוחת דאברהם

רבי אברהם קליינפלאץ זצ"ל

על ידי שהלך עשו להביא מן הגזל ולעבר על צווי יצחק נטלו ממנו הברכות

פרש רש"י ז"ל מהו 'להביא', אם לא ימצא ציד יביא מן הגזל ע"כ. והדקדוק מבאר כי יותר היה מקום שיודיע לנו הפתוב זה מקדם תקף לאחר הצווי של יצחק ע"ה, ואחר כך יאמר ורבקה שמעת. גם מדקדקין המפרשים על הלשון שומעת, והנה ליה למימר ותשמע רבקה. **ויתכן** לומר בפשיטות, כי כל זמן שהיה עשו מקים פבוד אב בשלמות הראוי, לא היה מקום שלא יתקיים מחשבתו של יצחק ע"ה ולסבב הברכות על ראשו של יעקב, והוה מאמר הפתוב ורבקה שמעת וגו' וילך עשו השדה לצוד ציד להביא, כי שמיעה הוא לשון הבנה פידוע, והיגו כי הבינה ברוח הקדש שהלך עשו להביא מן הגזל ולעבר על הצווי של יצחק אביו. על פן עתה יש מקום ועת מכשר לסבב את הברכות על יעקב ע"ה.

ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר (כו ו)

נוה צדק

רבי סעדיה הלוי מינקאדו זצ"ל

תחבולת יעקב לבקש את הברכות מאביו בלשון רכה ותחנונים

ואיכא למידק דמאי 'לאמר' ב' פעמים דקאמר.

ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי (כו ב)

פני מבין

רבי נתנאל פריד זצ"ל

השב כל יום בתשובה זוכה לקנות חכמה ומעשים טובים

יש לפרש דהלא מבאר (קידושין לב): דאין זקן אלא מי שקנה חכמה, ואמרו (שבת קנג.) שוב יום אחד לפני מיתתך, וכל יום צריך לחשב אולי היום לפני מותו, וזהו שאמר יצחק זה שזקנתי הוא מפני כי תמיד שגור בפני כי לא ידעתי יום מותי, ועל פן תמיד קנה חכמה ומעשים טובים.

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה סארפונקעל זצ"ל

יצחק היה לומד תורה לפיכך לא הצרד להזכיר לו יום המיתה

נראה לעניות דעתי דאיתא ביומא (כתב): יצחק זקן ויושב בישיבה. וידוע מאמרם ז"ל (ברכות ה.) שנתנו שלוש עצות נגד היצר הרע, תורה קריאת שמע וזכור לו יום המיתה, אבל אם לומד תורה אז אין צריך לעצה זו, כינן דתורה הוא תבלין נגד יצר הרע, כמו שכתב הקדשת יום טוב (פר' ויצא) גבי יעקב וישפב במקום ההוא' (להלן כ יא), וכתב רש"י דבמקום ההוא שכב, אבל י"ד שנים ששמש בשם ועבר לא שכב, ונבפשטות קשה האיך אפשר להיות דלא שכב, הלא קימא לן (שבועות כה.) דשבועה שלא אישן שלושה ימים מלקין אותו וישן לאלתר, וחזינו דאי אפשר להחזיק מעמד בלי שנה לזמן ארץ כל כך], אלא על פרך דהפוננה הוא דכל י"ד שנים שלמד תורה היה לו עצה נגד יצר הרע הלמוד תורה, רק במקום ההוא דלא למד לא היה לו רק עצה דיזכיר לו יום המיתה, וזהו וישפב במקום ההוא, ודברי פי חכם חן.

פרשת תולדות

וזה שאמר יצחק ליעקב ידוע תדע פי הנה ימים באים ונשפח קול התורה ותפלה ח"ו, והקב"ה יעורר את אהבה על ידי עשו, וזה שאמר 'הקל קול יעקב' קול תשובה ותפלה יעורר ביד חזקה על ידי עשו ח"ו.

ויחיד יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי נאכל מכל בטרם תבוא ואכרכהו גם כרוך יהיה (כו לג)

צני עדין לגאון

רבי צני ארזיה פדר זצ"ל

התנחם יצחק שלא אכל אסור לפי שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים

והנה כפי הנראה בפשיטות שהיה נבהל ומשתומם ואמר 'אפוא הצד ציד' שפא האכיל אותי אסור, ששפך באמת חרדה גדולה, ורעם נגון פזר אחר פזר מורה גם כן על גדלות החרדה, ואיך תכף נח רגזו ואמר 'גם כרוך יהיה' שהוא תמוה לכל אדם.

ונתישב לי לאמר על פי מה ששמעתי מעשה על איש אחד צדיק וגאון שהובא לפניו איזה שאלה על עוף צלי והעמד לפניו, ואז היה זה הרב טרוד בגרסא ובמחשבות פלפול גדול אשר על ידי זה שכח בהשאלה, ובתוף כף מחמת שלא היה רעיוניו על זה לקח בכל פעם חתיכה קטנה ואכל בשגנה, והבעל השאלה עמד וראה וחשש או שלא יאכל כל העוף או על הכשר שצלה עם העוף, נגש להרב ושאל רבי מה משפט השאלה כשר או טרפה, ונבהל הרב מאד ומשתומם על מה שאכל ממנו, ונח מעט והשיב להשואל כיון שאכלתי ממנו בודאי הוא בשר, כי לא יאנה לצדיק כל און.

וגם כאן אמרתי בזה הפסוק, שבאמת בתחלה מועיד יצחק מאד ואמר מי אפוא כו',

אלא נראה לעניות דעתי בהקדים מה שאמרו רז"ל, דבכל מקום דאמר הכתוב בלשון 'אמירה' הוא בלשון רפה, ודבור הוא לשון קשה, וכבר ידוע מה שאמרו רז"ל דברי חכמים בנחת נשמעים, מה שאין כן הרשעים דבורם בלשון עז.

גם ידוע מה שאמרו רז"ל דרבקה היתה אחורי הפרגוד, ושמעה בכל הענין שאמר יצחק לעשו. והנה יצחק אבינו ע"ה היה רוצה לתן הברכות לעשו, אבל היה מתירא שפא יבוא יעקב במרמה ח"ו ויקח הברכות, ועל כן צוה לעשו דכשיביא לו את המטעמים לפניו שידבר בנחת כדרך הצדיקים, ודואי כשיבוא יעקב לקח הברכות ידבר בלשון קשה כמו שהוא דרך הרשעים כדי שלא יבין יצחק שהוא יעקב, על כן צוה לו שידבר בנחת.

מעתה נבא למכון הכתוב, ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר, תבת 'לאמר' דיקא, כלומר אני מצוה אותך שכתדבר ל'אביך תדבר בלשון רפה, משום דשמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר שידבר הוא בלשון רפה כדי שלא תקח אתה את הברכות, ועל כן אנכי מצוה שתדבר בלשון רפה כדרך הצדיקים כדי שלא יבין אביך שאתה יעקב, ועל ידי זה תשל הברכות כדבר האמור.

ויאמר הקל קול יעקב והינדים ידי עשו (כו כב)

בית ישראל

רבי ישראל חיים ברזין זצ"ל

התעוררות לשוב בתשובה על ידי מלך קשה

על פי הגמרא (מגילה יד.) דגדולה הסרת הטבעת יותר ממ"ח נביאים ושבע נביאות שנתנבאו לישראל, כמו שאמר הנביא (יחזקאל כ לב) אם לא ביד חזקה אמלוף עליכם, וחקם עדיף מנביא.

אמנם על מה שאמר הפסוק "אם יעקב ועשו" הקשה לרש"י שהוא ללא צורך, ועל זה פתב איני יודע מה מלמדנו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אולי היתה טרפה, ואחר כך התישב ואמר **נאכל מכל** והינו פיון שאכלתי מכל בודאי כשר הנה, גם ברודף יהיה, והדבור 'נאכל מכל' נמשך למטה, הינו שעל ידי זה גם ברודף יהיה.

וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו

(כח ה)

• **מעניני הפרשה** •

המתפלל על חברו

יעלת חן

רבי אריה יהודה ליב תאומים זצ"ל
למד יצחק מאביו אברהם להתפלל על צער רבקה

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה יט). נראה לפי עניות דעתי לפרש הפסל על פי מה דאיתא ביבמות (דס.) 'לנכח אשתו' מלמד ששניהם עקרים היו. ולכאורה אמאי פתיב ויעתר וגו' כי עקרה היא, דמשמע דלא התפלל רק עליה.

אך ניחא דבחכמה עשה, על פי מה דאיתא המתפלל בעד חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה, ולכן התפלל עליה והוא יהיה נענה ממילא, אף הא דידעינן זה איתא בגמרא דילפינן מאברהם, דכתיב ויתפלל אברהם בעד אבימלך וה' פקד את שרה.

וזה שאמר הפתיב אברהם הוליד את יצחק, כלומר שהוא גרם שיהא יצחק נולד, והינו על ידי תפלתו בעד אבימלך, להכי ויעתר יצחק וגו' כי עקרה היא.

תורת משה

רבי משה אלשיך זצ"ל
נענה יצחק תחלה לפי שהתפלל על צערה

חפץ חיים

רבי חיים מאימראן זצ"ל

מדוע כתב רש"י איני יודע מה מלמדנו' רק על "אם יעקב ועשו"

פרש רש"י, "אם יעקב ועשו", איני יודע מה מלמדנו. ויש להבין, מדוע לא פתב רש"י זאת גם על מה שאמר הפסוק "אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה", שהרי כבר נאמר קדם לכן שיעצק אמר ליעקב "קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך" (בראשית כח, ב).

ונראה, שעל זה לא הקשה לרש"י, וזאת מאחר שיש לפרש שפנות הפסוק לתרץ, מה ראה יצחק לשלח את יעקב שהיה "איש תם" (שם כח, כז), "אל לבן בן בתואל הארמי", הינו שהיה רמאי בן רמאי, ואיך לא חשש שלבן ירמה את יעקב, ויעקב לא יוכל לו? ועל זה ענה הפסוק "אחי רבקה". וזה יש לבאר בשני אפנים. א'. שיעצק חשב שמאחר שלבן הוא אח של רבקה, על כן לא ינהג ברמאות עם יעקב, שהרי הוא בן אחותו. ב'. שמאחר שלבן הוא אח של רבקה, רצה יצחק שיעקב יתחתן עם בת לבן, על אף שהיה רמאי בן רמאי, וזאת כי יתכן שבנות לבן דומות לרבקה שהיא אחות לבן (ויקרא מה שאמרה הגמ' בב"ב קי.), 'רב בנים דומים לאחי האם', וזה עדיף מאשר יתחתן עם בנות כנען.

של רבקה

וַיַּעֲתֶר יַחֲזֵק לֹה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֶר לוֹ ה' וַתֵּהֵר רֵבְקָה אִשְׁתּוֹ (כה כא).

עוד יתכן באמרו וַיַּעֲתֶר יַחֲזֵק וכו' והוא במה שאמרו ז"ל (יבמות סד.) כי שניהם היו עקרים, וכזה יתכן כגון מה שאמרו ז"ל (ב"ק צב.) על פסוק וַיֵּשֶׁב ה' אֶת כָּל אֲשֶׁר לְאִיּוֹב לְמִשְׁנֵה בְּהֵמָתָם בְּעֵד רַעְיוֹ (איוב מב ט), שְׁלָמְדוּ מִכָּאן שְׁפָל הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבָרָו וְהוּא צָרִיף לְאוֹתוֹ דָּבָר הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה.

וְזֶה יֹאמֶר וַיַּעֲתֶר יַחֲזֵק לֹה', לֹא עַל עֲצָמוֹ רַק לִנְכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עָקְרָה הוּא כִּי הַתְּפִלָּל עֲלֶיהָ עִם הֵיחֻתוֹ צָרִיף לְאוֹתוֹ דָּבָר, וְעַל כֵּן הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה כִּי וַיַּעֲתֶר לוֹ ה' עַל הַנוֹגֵעַ לוֹ, וַתֵּהֵר רֵבְקָה לְמָה שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ, כִּי מִמֶּנּוּ עֲשָׂה הוּא יִתְבָּרַךְ עֵקֶר עַל הַתְּפִלָּלוֹ בְּעֵד זוּלָתוֹ.

אהל יעקב

רבי יעקב קראנץ זצ"ל

המתפלל על חברו רשאי להרבות ולהפציר בתפלה ותחנונים

דַּע כִּי מִמְשַׁפֵּט הַמִּבְקֵשׁ דָּבָר מֵאֵת הַמַּלְאָךְ שֶׁלֹּא יִרְבֶּה לְשָׂאֵל, גַּם לֹא לְהַגְדִּיל בְּקִשְׁתּוֹ, אֲבָל יִצְמַצֵּם מְאֹד בְּשִׂאֲלָתוֹ לְבַקֵּשׁ רַק הַמוֹעֵט הַהֲכָרְחִי, כְּמַלְיצַת רַ"ל 'תְּפַסֵּת מוֹעֵט תְּפַסֵּת'. אֲבָל זֶה אֵינוֹ כִּי אִם בְּשִׂבְקֵשׁ עֲבוּר עֲצָמוֹ, לֹא כֵן אִם יִבְקֵשׁ עֲבוּר זוּלָתוֹ, יִדְּוֵי רַב לוֹ לְהַרְחִיב פִּיּוֹ לְבַקֵּשׁ גְּדוּלוֹת וְלֹא יִבּוֹשׁ.

וְעַל דָּרָךְ זֶה הוּא גַם כֵּן מִשַּׁפֵּט הַצְּדִיקִים עַת יִבּוֹאוּ לְבַקֵּשׁ מֵאֵתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל הַפֶּקֶת צָרְכֵיהֶם לֹא יִפְטִירוּ בְּשִׁפְהַ הַהֲרָבוֹת בְּבַקְשָׁתָם דָּבָר נוֹסֵף עַל הַהֲכָרְחִי, אֲבָל יִצְמַצְמוּ כָּל מֵה שֶׁאִפְשָׁר, מֵה שֶׁאֵין כֵּן בְּהַתְּפַלֵּל עַל אַחֵרִים [וכו'].

וְהוּא הַדָּבָר גַּם כֵּן בְּיַחֲזֵק עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם שֶׁהַרְבֵּה וְהַפְּצִיר בְּתַפְלָה כְּהוֹרָאת מַלְת

וַיַּעֲתֶר (עיין רש"י), אֲשֶׁר עַל כֵּן לֹא אָמַר וַיִּתְפַּלֵּל. וְזֶהוּ שֶׁהִמְלִיצוּ ז"ל שֶׁשֹּׁפֵף תְּפִלָּתוֹ בְּעֵשֶׂר, כְּלוּמַר בְּרַבּוּי, וְהַטַּעַם לִנְכַח אִשְׁתּוֹ, רְצָה לוֹמַר שֶׁהִיא בְּכַחֲנִית הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבָרָו וְכַנּוּכָר לְעֵיל, וְעַל יְדֵי כֵן וַיַּעֲתֶר לוֹ ה', כְּלוּמַר עֲתִירָתוֹ שָׁבָה אֵלָיו, כִּי גַם הוּא הָיָה צָרִיף לְאוֹתוֹ דָּבָר, כְּמֹאמַר רַ"ל (יבמות סד) שֶׁהֵיוּ שְׁנֵיהֶם עֲקָרִים.

תורת משה

רבי משה סופר זצ"ל

להמנע מלהזכיר שם אבות רשעים של חברו שלא לעורר קטרוג

וַיַּעֲתֶר יַחֲזֵק לֹה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ. הִנֵּה נִקְטִינָן שֶׁהַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבָרָו צָרִיף לְהַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו אוֹ אִמּוֹ פְּלוֹנֵי בֶן פְּלוֹנֵי, וַיַּחֲזֵק לֹא רְצָה לְהַזְכִּיר שֵׁם אָבוֹתָיו שֶׁל רֵבְקָה שְׂרָשְׁעִים הֵיוּ, אֲבָל אִם הַמִּתְפַּלֵּל עוֹמֵד אֲצֵל הַחוֹלֶה אֵין צָרִיף לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ (ברכות לד. ומג"א סי' קיט סק"א), וְעַל כֵּן הַתְּפִלָּל לִנְכַח אִשְׁתּוֹ.

וְסַמָּךְ הַכְּתוּב נְתִינַת טַעַם לְזֶה לְמָה לִנְכַח אִשְׁתּוֹ, בְּעֵבוּר שֶׁהִיתָה בַת בְּתוּאֵל וְגו' אַחֻת לְבֶן הָאֲרָמִי, שֶׁהִיתָה מִמְשַׁפְּחָה מְגֻנָּה וְלֹא רְצָה לְהַזְכִּיר שְׁמֶם בְּתַפְלָתוֹ כִּי עַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לַחוּשׁ לְקַטְרוֹג, מֵה שֶׁאֵין כֵּן בְּסַתְמָא.

בית אלהים

רבי משה טראני זצ"ל

המתפלל על חברו מראה ומודיע שאין מי שיכול להושיע כי אם הבורא יתברך

הִנֵּה נִתְבָּאָר כִּי הַקְּדָמַת הַתְּפִלָּה לְצַרַת אַחֵרִים הוּא סִבָּה לְקַבְּלַת הַתְּפִלָּה [וכו'], שֶׁהַמִּבְקֵשׁ רַחֲמִים עַל חֲבָרָו וְהוּא צָרִיף לְאוֹתוֹ דָּבָר הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה גַּם שֶׁלֹּא הַתְּפִלָּל עַל עֲצָמוֹ.

וְסַבְתָּ הַדָּבָר, כִּי בְּזִמְנֵי שֶׁהָאָדָם מִתְפַּלֵּל עַל עֲצָמוֹ, נִרְאֶה שֶׁהַכְּנַעְתּוֹ וְכַנּוּנָתוֹ בְּתַפְלָה

צרת חברו, ולכן אמרו 'והוא צריך לאותו דבר', אז נראה ביתר שאת השתתפותו בצערו של חברו, הוא נענה תחלה. (דרוש לו' אדר)

ספר חסידים

רבי יהודה הקסיד צ"ל

המתחנן על חברו מועילה תפלתו לו ולזרעו

ואם התחנן על חברו אף על פי שלא הועיל, כשיבא הוא או זרעו לאותו צער הקדוש ברוך הוא זוכר מה שעשה לחברו כשנעשה לו זה המאדע ומושיע. (סי' ריח)

ספר חסידים

רבי יהודה הקסיד צ"ל

הנמנע מלהתפלל על חברו אין תפלותיו נענות

יש מתפלל ונענה ויש מתפלל ואינו נענה, הטעם לפי שצער חברו ועלבונו של חברו אינו מעלה על לבו של מתפלל זה יתכן שלא יהיה נענה, לפי שהיה לו לחשב אלו הייתי בצער של זה הייתי צריך להתפלל עליו, וכתיב (ויקרא י"ט יח) 'ואהבת לרעך כמוך', ומאחר שאינו מצטער בצער הצדיק לא יתכן שיהיה נענה. **לכך** כל התפלות והתחנונים תקנו לומר בלשון רבים, רפאנו, ראה נא בענינו, וכתיב (דברים יג יח) 'ונתן לך רחמים ורחמך', המרחם ירחם, ואם לא מה בין זה לבהמה שאינה חוששת בצער חברתה, ועליו נאמר (קהלת ג ט) 'ומותר האדם מן הבהמה אין'. (סי' תקנג)

הוא לתועלת המשג לו בתפלתו ואינה תפלה לשמה. אמנם כשמתפלל על אחרים, פונתו בתפלה לא להשגת תועלת המשג, כי אם שמודיע ומכיר כי אין מי שיוכל להפיק רצון איש ואיש כי אם הוא יתברך.

ולזה הוא משלים חסרון המתפלל תחלה ואחר כך למי שהתפלל עליו, כיון שהוא לא התפלל על עצמו בהיות צריך לאותו דבר, ולא פון גם פן לעצמו. (שער התפלה פ"ב)

דְּרָשׁוֹת פֶּתַח סוֹפֵר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר צ"ל

השרוי בצרה וזקוק לרחמים ואף על פי כן מתפלל על צרת חברו נענה תחלה משום קיום מצות ואהבת לרעך כמוך

אמרו חכמינו ז"ל (ב"ק צב.) המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה. והענין, כי מצוה עלינו בתורה 'ואהבת לרעך כמוך', שאיבד חברו בגוף ונפש, וישמח בשמחת חברו ובהצלחתו כמו שהוא היה מצליח. וכן להפך בצרת חברו ח"ו, יהיה בעיניו כמו שהוא היה באותו צרה, ויעזר לו כל אפשר, ויבקש רחמים לה' עליו, על דרך שאמרו חז"ל (ברכות יב:) המתפלל על חברו צריך שיחלה עצמו עליו.

והנה אין כל כך חדוש מי שאינו בצרה ואינו צריך רחמים ומבקש רחמים בעד חברו, אבל מי שבעצמו בצרה וצריך לרחמים, מכל מקום אינו שוכח להתפלל על

מעשי צדיקים

'ויעתר לו', נתפצר ונתפס ונתפתה לו. **בבבסורו** השני של הרה"ק האמרי אמת זיע"א בארץ ישראל, בשנת תרפ"ז, בקור

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' (כה כא) **ברש"י**, 'ויעתר יצחק', הרבה והפציר בתפלה.

פּרֶשֶׁת תּוֹלְדֹת

בְּשֵׁהֲתֵהֲלֶךְ הָרָה"ק הִלֵּב שְׂמֵחָה זִיע"א בְּמִשְׁעוֹלֵי הָעִיר לִיִּיקוּוֹד, בְּבִקּוּרוֹ בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית בְּשָׁנַת תִּשְׁט"ז, אָמַר, "עַל הַפְּסוֹק 'וַיִּתְרַצְצוּ הַבְּנִים בְּקִרְבָּה' אָמְרוּ בַּמְדָּרָשׁ, 'בְּשֵׁעָה שֶׁהִיְתָה עוֹמְדַת עַל בְּתֵי כְּנָסִיּוֹת וּבְתֵי מְדָרְשׁוֹת יַעֲקֹב מִפְּרָכֶס לְצֵאתָ, וּכְשֶׁעָבְרָה עַל בְּתֵי עֲבוּדָה זָרָה, עָשׂוּ מִפְּרָכֶס לְצֵאתָ'.

שָׂאֵל הָרָה"ק הִשְׁפִּית אֲמַת זִיע"א, הָרִי אָמְרוּ בַּמְדָּרָשׁ (ב"ר סג ו) עַל הַפְּסוֹק 'וַתֵּלֶךְ לְדָרֵשׁ אֶת ה'", וְכִי בְּתֵי כְּנָסִיּוֹת וּבְתֵי מְדָרְשׁוֹת הָיוּ בְּאוֹתָן הַיָּמִים, הֲלֹא לֹא הִלְכָה אֵלָּא לְמְדָרָשׁ שֶׁל שָׁם וְעָבְרָה, כִּיֵּצֵד אָמְרוּ שֶׁהִיְתָה עוֹבְרַת עַל בְּתֵי כְּנָסִיּוֹת וּבְתֵי מְדָרְשׁוֹת".

תִּרְצֵי הִלֵּב שְׂמֵחָה בְּשֵׁם הַשְּׁפֹת אֲמַת, יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם הִרְגִּישׁ אֶת הַקְּדוּשָׁה בְּכָל מְקוֹם שָׁבוּ עֲתִיד לֵהִיּוֹת בְּרָבוֹת הַיָּמִים בֵּית מְדָרָשׁ אוֹ בֵּית כְּנָסִית, בְּמְקוֹם כְּזֶה הָיָה מִפְּרָכֶס לְצֵאתָ.

מִסְפָּר ר' יִצְחָק מֵאִיר צִיּוּיָאקָה, 'זִכִּיתִי לִשְׁמַע דְּבָרִים אֵלּוּ בְּלִיִּיקוּוֹד, וְהִנֵּה לִיָּמִים, לְאַחַר פְּטִירַת הִלֵּב שְׂמֵחָה, קָם בְּרָחוֹב בּוֹ הַתְּהֵלֶךְ וְאָמַר אֶת הָאֲמָרָה הַזֹּאת הַשְּׁטִיבֵל שֶׁל חֲסִידֵי גוֹר בְּלִיִּיקוּוֹד, מְקוֹם בּוֹ לּוֹמְדִים וּמְתַפְּלִים יוֹמֵם וְלַיְלָה". (אור זרוע לַצִּדִּיק ח"ג עמ' קמ).

וַיַּגְדִּילוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ טִדָּה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֱהָלִים (כ"ה כ"ז)

בְּלִיל שֶׁבַת בְּלָכְתוֹ לְבֵיתוֹ אַחַר הַתְּפִלָּה, שָׁמַע הָרָה"ק **רַבִּי אוּרֵי מִסְטָרְלִיֶסְק** זִיע"א עָרַל הַמְשׁוֹרֵר כְּגַדְוָד, "לְגוֹי הַגָּן עָדָן, וְלִיְהוּדֵי הַגִּיּוֹהֲנוּם", חָלְשָׁה דַעְתוֹ שֶׁל רַבִּי אוּרֵי מִהַדְּבָר, עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת קְדוּשָׁה.

בְּמוֹסְדוֹת הַתּוֹרָה בִּירוּשָׁלַיִם כְּאֲשֶׁר בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִגִּיעַ, אָמַר דְּבַר תּוֹרָה אוֹ שְׂאֵלָה בְּעִנְיָן שָׁבוּ עֶסְקוּ. בְּהִגִּיעוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה עַץ חַיִּים, מִצָּא אֶת הַיְלָדִים לּוֹמְדִים אֶת הַפְּסוֹק 'וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לָהּ לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ'.

שָׂאֵלֵם הַרְבֵּי, מִפְּנֵי מָה הָיָה צְרִיךְ יִצְחָק לְהַפְצִיר וּלְהַרְבוֹת בַּתְּפִלָּה כָּל כָּךְ, עַד שֶׁהָיָה צָרָךְ ל'וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'", וּמִפְּרָשׁ רַש"י הַקְּדוּשׁ, 'נִתְפָּצֵר נִתְפָּסֵס וְנִתְפָּתָה', מִשְׁמַעוֹת הַדְּבָר שֶׁלּוֹא אֵזֶת לֹא הִיְתָה מִתְקַבְּלַת הַתְּפִלָּה בְּדָרָךְ וּבַהֲנַהֲגָה הַרְגִּילָה שֶׁל הַקַּב"ה, אֲשֶׁר הוּא שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, מְדוּעַ לֹא יַעֲזֹר לוֹ הַקַּב"ה בְּלֹא רְבוּי הַפְּצָרוֹת.

הַשִּׁיב הַרְבֵּי מְגִיה וּבִיָּה, "מְכָאן אֶפְשָׁר לְרֹאוֹת עַד כְּמָה כַּחַה שֶׁל תְּפִלָּה. מִשָּׁל לִילָד שֶׁמְבַקֵּשׁ מֵאָבִיו סְפָרְיָה, וְהָאֵב מִסְרַב לְהַעֲנוֹת לְבַקְשָׁתוֹ בִּידְעוֹ שֶׁזֶה מַזִּיק לְבְּרִיאָתוֹ, אוֹלָם הַיְלָד בּוֹכָה וּמִפְצִיר וְקוֹשֶׁה לוֹ לַעֲמֹד בַּתְּחֻנוּנָיו, לְבִסּוֹף מֵרַב רַחֲמֵנוֹת, נִעְתֵּר הָאֵב לְבַקְשָׁה, הַגֵּם שִׁיּוֹדַע שֶׁזֶה מַזִּיק לִילָד.

כֵּן הָיָה כָּאן, אֲבָרְהָם אָבִינוּ נִפְטַר חֲמֵשׁ שָׁנִים קִדָּם זְמַנּוֹ, וּלְמַעֲשֵׂה הָיָה צְרִיךְ לְחִיּוֹת מְאֹה וּשְׂמוֹנִים שָׁנָה, וְלֹא מְאֹה שְׁבַעִים וְחֲמֵשׁ כְּפִי שְׂבָאָמַת הָיָה חֵי, אֶף הַקַּב"ה בְּחֵר לְהַמִּיתוֹ חֲמֵשׁ שָׁנִים קִדָּם זְמַנּוֹ, שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֶת עֲשׂוֹ כֵּן בְּגוֹ יוֹצֵא לְתַרְבוֹת רַעָה.

בְּוֹדָאֵי מִן הַשָּׁמַיִם רָצוּ לַעֲכַב אֶת זְמַן הַלְדָּת יַעֲקֹב וְעֲשׂוֹ, כְּדִי שְׂאֲבָרְהָם אָבִינוּ לֹא יִצְטָרֵךְ לְהַסְתַּלַּק קִדָּם זְמַנּוֹ, אוֹלָם עַל יְדֵי שִׁיִּצְחָק הַרְבֵּה וְהַפְצִיר בַּתְּפִלָּה, נִעְתֵּר הַשֵּׁי"ת לְתַפְּלוֹתוֹ. (יגדיל תוֹרָה)

וַיִּתְרַצְצוּ הַבְּנִים בְּקִרְבָּה וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לְדָרֵשׁ אֶת ה' (כ"ה כ"ב)

היהודי הנוקבת גרמה לרופא ללעג עוד יותר, עד שנענה ואמר, "אולי אתה רוצה להגדיל את חלקך בעולם הבא, אני מוכן למכור לך את חלקי בעולם הבא תמורת רובל אחד".

שמח היהודי על העסק, מהר להשיט לרופא רובל, והעסקה נסגרה בין השנים לשביעות רצון הצדדים. חלפו שנים רבות מאותו מקרה, אל האטליז ונכנסה אשה שהציגה עצמה כאלמנת הרופא, וספרה לקצב.

לאחר שבעלה הרופא הלך לבית עולמו, ראתה אותו בחלום נרעש עד מאד, וספר כי דנו אותו במשפט לפני בית דין של מעלה, וכך החובה הכריעה את גורלו לשבט.

עמד הרופא וטען, "מה עם הצלת נפשות שעסקתי בהם בימי חיי, רפוי החולים העניים שרפאתי ללא תשלום, הלא זכיות רבות לי, הכי זהו עולם האמת".

ענו לו בבית דין של מעלה, "אמת נכון הדבר, במעשיך הטובים בעולם התחתון יכלת להקל מעליך את דינך הקשה, אך גזרת את דינך בידך, בשעה שהחלטת למכור את חלקך בעולם הבא לקצב היהודי, תמורת רובל אחד".

בקט הרופא שירחמו על נשמתו המיסרת, אולי יסכים הקצב לחזור מן המקוח, והסכימו על ידו שאם יצליח לגרם ליהודי לותר ולחזור בו מהעסקה, יבטל גזר דינו. "בעלי בא בחלומי, והתחנן שאלך לקצב, ואשתדל לבטל את המכירה".

בפעם ראשונה שחלמתי בטלתי החלום מלבי, חשבתני חלומות שוא ידברון, אך כאשר נשנה החלום פעמים ושלוש, ובעלי לא הרפה ממני, החלטתי לברר האם חלום אמת הוא או לא". הקצב אשר את הדבר, וספר את אשר ארע באותו יום חמישי.

בדעתו נקרה השאלה, מה עלי ללמד מהדבר, הרי לא במקרה נדמן לי לשמע מלים אלו. לבסוף נתישב בדעתו שהגוי צודק, לגוי יש בעולם הזה גו עדן, אך לא ליהודי.

הן כך איתא (תנא דבי אליהו זוטא יט), שיעקב ונעשו חלקו ביניהם את נחלת שני העולמות, יעקב נטל את העולם הבא, ונעשו נטל העולם הזה. נמצא שהעולם הזה אינו שייך ליהודי, הוא אינו משתמש בו כי אם כפרוודור לעולם הבא. (ממשנתו של ר' גודל)

מקרה כיום את בכרתך לי (כה לא)

בעניה סלוצק, מקום כהנתו של **רבי יעקב זנד וילובסקי** זצ"ל, הריזב"ז, ארע מעשה שזכה לפרסום רב בשעתו. רופא יהודי פורק על התגורר בסלוצק, שנהג מטעמי בריאות לצאת לטייל לפנות ערב.

ביום חמישי עבר הרופא ליד האטליז, והבחין כיצד קצב ייחודי שחנותו גדושה בקונים מפציר בהמון הגודש את חנותו לצאת מהחנות, ואומר כי מי שירצה לקנות דוקא היום, מתכבד לשוב בעוד שעה.

הרופא לא האמין למראה עיניו, נגש אל הקצב ושאל לפשר הדבר, איר מלאו לבו ביום חמישי, יום הפרנסה, לגרש את הקונים מחנותו ולותר על פרנסתו בימים.

השיב הקצב, "ממהר אני לבית הכנסת, ללמד ולהתפלל ולעבד את השם. תברך, הפרנסה נגזרה מן השמים, וחויץ מזה, עלי לדאג על העולם הבא שלי". "עולם הבא", לגלג הרופא, "אין דבר כזה". עפרא לפומיה.

השיב היהודי הפשוט, "לכבודו אולי אין, אולם אני מקנה שלי כן יהיה", תשובת

רובל, מלבד חמשים הרובל שיקבל זכה במתנה נוספת, אור היער והתעמלות גופו, פעלו תוספת בריאות שחזקה את איבריו.

אם ירצה יכול הוא להתנות עם משכירו לשלם את חמשים הרובל למישהו אחר, אבל בנוגע לבריאות שזכה בה, ברור שלא יתכן למכרה, מתנה זו אינה נכנסת בסוג של מקח וממכר.

גם עולם הבא, האורות שזכה בהן אדם שקיים מצות ומעשים טובים והוסיפו בו כח רוחני, אין בכחו למכר אותם תמורת כסף, משום כך על האלמנה להחזיר לקצב את הרובל והמקח בטל.

הסעף השני, "הרופא אבד את חלקו בגן עדן, פסוק מפרש הוא ביחזקאל (א) ו'ואתה בן אדם אמר אל בני עמך צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו', ואמרו חז"ל בקדושין (מ) שמדבר בצדיק שהתחרט על צדקותיו, וכן אמרו בסנהדרין (ז) שהכופר בעולם הבא נדחה מעולם הבא.

במקרה שלפנינו הנפטר היה זכה בשכרו משום שהמקח התבטל, אך בכל זאת, מאחר וכפר בעולם הבא, זלזל ולגלג עליו, אבד את עולמו".

הסעף השלישי, "קדוש שם שמים שנגרם על ידי הרופא לאחר מותו, זכה לצאת מדינה של גיהנום. מאחר ומארע זה גרם קדוש שם שמים גדול, כלם ראו והתחזקו כי יש דין ויש דין, ועל כל מעשה יבוא האדם במשפט, קובעים כאן הדינים על דעת המקום ועל דעת הקהל, שזכוי הרבים זה נזקק לזכות הרופא.

על כגון זה קבעו חז"ל ביומא (פז) שהמזכה את הרבים אינו נופל בגיהנום, ועוד איתא, (אבות ה יח) שהמזכה את הרבים זכות

האלמנה הציעה ליהודי שיחזרו בו מהעסקה והיא תחזיר את הרובל, אך הוא דחה את ההצעה והסביר, "קצב פשוט אני, כמה מצות יש בחלקי, מי יודע אם הייתי זוכה בכלל לחלק בעולם הבא. עתה שזכיתי במצות רבות של הצלת נפשות ורפוי חולים עניים ללא תמורה, מבטח לי בעולם הבא חלק לא מבטל, הכי אחמיצנו".

מאכזבת ומדאגת עזבה האשה את חנותו של הקצב, ושבה לביתה. בלילה חזר הרופא בחלום, כשמעו את דבר הקצב, פרץ בזעקת שבר נוראה, ובקש מאשתו שתלך לרב העיר, הריב"ז, ותזמין את הקצב לדין תורה.

למחרת עם בקר פנתה האשה לבית הכנסת, כצאת הריב"ז מבית הכנסת שטחה בפניו את דבר החלומות החוזרים ונשנים, ואת תשובת הקצב. הספור עשה לו כנפים ותהם כל העיר, הדין תורה נקבע להערף בבית הכנסת הגדול.

ביום המיעד נקהלו יהודי סלוצק לבית הכנסת, להיות נוכחים בדין תורה נדיר זה. האשה שטחה את טענותיה בפני הדינים, וחרזה על כל מהלך הענינים, אחר נקרא היהודי הקצב, להשמיע את דבריו ואת טענותיו.

אחר המתנה והתבוננות בכך ראש בטענות הצדדים, הוציאו הדינים פסק דין שחלק לשלושה סעיפים. הסעף הראשון, "המכירה בטלה ומבטלת, עולם הבא אינו רכוש היכול לעבר מיד ליד, עולם הבא הוא האור שנוצר ממצות ומעשים טובים שפעל האדם בימי חייו, מי שלא עמל, כיצד ישיג את האור".

המטיף הרב ונשא משלו, "מי ששכר חוטב עצים לחדש ימים תמורת חמשים

משכמו ומעלה, הוסיף רבי שמואל אהרן לעמד בסרובו.

לבני ביתו שהצטערו על היותו הסביר, אסור מחלקת הוא מדאורייתא, ותוצאותיו לשון הרע ו שנאת חנם, רכילות ובזוי תלמידי חכמים, כל אותם ספיחים יזקפו לחובת מבכיר הבערה. אם מצטערים אתם על חיי הרוחה שהבטחו, הרי כבר אמר השל"ה הקדוש זיע"א שמחלקת אחת דוחה מאה פרנסות.

כאשר שער כן היה, להבת המחלקת הצתה בכל עז. באותם ימים הלך רבי שמואל אהרן ברחוב, והנה הרה"ק **הבית ישאל** זיע"א לקראתו, הוא פנה אליו ואמר בקורת רוח, "יפה עשיתם שברחתם מן המחלקת, את נפשכם הצלתם ואין לכם להצטער על כך".

בשיבת שלאחר מכן הלך רבי שמואל אהרן להתפלל בישיבת חברון הסמוכה, כשקראוהו לעלות לתורה, קם ראש הישיבה **רבי יחזקאל סרנא** זצ"ל והורה לעשות מי שברך מיחד, שלא כמנהג המקום, בעבור שוחר על הרבנות למען השלום. (מעילו של שאול פרק לה)

ויהי כי זמן יצחק ונתקין עיניו מראת (כו א)

ספר רבי חיים קרייזווירט זצ"ל. ראש ישיבת גייטסענד, **רבי לייב לופיאן** זצ"ל בנו של רבי אליהו לופיאן זצ"ל, הפיר בחור אשר עשה חיל בלמודו אך אביו רצה ללמדו אמנות. כאב רבי לייב את המצב, והחליט לעשות הכל כדי לשכנע את האבא להניח כל אמניות שבעולם ולעסוק רק בתורה הקדושה.

הגיע ראש הישיבה לאנטוורפן, במטרה להשפיע על האב שיאפשר לבנו להמשיך

הרבים תלוי בו, גם כאן זכות הרבים תלוי ברופא, וראוי מעמד זה של חזק אמונה להקנותו חלק לעולם הבא.

"רבי, רבי", נשמעה אונתו של הקצב, שפלט לו דרך אל מושב הרב, אם כך החשבון, שנעשה על ידו קדוש ה', בכך הרי גם לי יש חלק, במטו מניכו, לפסק שגם חלקי לא יקפח". ענהו הרב, "עולם הבא נקנה בעמל רב של תורה ומצות ומעשים טובים, אשרי הזוכה בו, לא ברובל אחד". (חיים טיש בהם ע"פ מחשבת הטהרה)

וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום (כו לא)

אחר הסתלקות רבה של זכרון משה, רבי **מרדכי לייב זק"ס** זצ"ל, עלו גבאי בית הכנסת המרכזי ונכבדי הקהלה אל רבי שמואל אהרן **יודלביץ** זצ"ל, שהתגורר באותה תקופה בשכונת מקור ברנר ונמנה על מתפללי זכרון משה, והציעו לפניו את הרבנות הנכבדה, רבנות של שכונה מפארת במרכז העיר ומרכז של תורה ודורשיה.

בתחלה נענה רבי שמואל אהרן לבקשתם, אבל לאחר מכן, משהגיעה לאזניו השמועה שמשפחת הרב המנוח מבקשת שחתנו ימלא את מקומו, מהר לחזר בו מהסכמתו.

הגבאים בקשו והתחננו אליו, הבטיחו לו משכרת מכבדת שתספיק בידו לפרנס את משפחתו בהרחבה, ללמד וללמד בלא טרדת פרנסה, אבל הוא היה נחוש בסרובו ולא הטה להם און.

גם כאשר הבהירו לו הגבאים שבכל מקרה הם לא חושבים למנות את חתנו הצעיר של הרב, כי המשרה מיעדת לרב שהוא

על עמדו באחת החצרות, והחל מרחרח באפו בהתפעלות, כמו שואף אל קרבו יחיות נעלמים, "היודע הרבי מי מתגורר בבית זה", שאל המלכה, "לא, אינני יודע", החזירו הרבי. **"כאן** מתגורר הרה"ק **רבי משה מרדכי מלעלוב** זיע"א", אמר הבחור, "עתה הנני מבין", קרא האמרי חיים בהתפעלות, "הרגשתי כאן ריח נפלא של יראת שמים", התפעלותו לא ידעה שבגעה, והוא התהלך לאורך החצר הלוך ושוב מספר פעמים. מעשה זה התרחש בתקופה שעדין האמרי חיים לא הכיר את הרבי מלעלוב. (משה איש האלוקים)

ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' (כו נו)
מנהג היה בבעלזא בשבת קדש, לפני שנוכנס הרה"ק **רבי ישכר דב מבעלזא** זיע"א לסעודת שבת, היו בניו מתכנסים לחדרו, והולכים יחד עמו לעריכת השלחן, בדרך לפני שנוכנס לחדר הגדול בו ערף את השלחן, היה מספר לבניו ספורים.

בשבת פרשת תולדות לפני עריכת השלחן השני, ספר רבי ישכר דב. בעת שהיה זקני הרה"ק **רבי שלום מבעלזא** זיע"א סמוך על שלחן חותנו **רבי יששכר דב אב"ד סקאהל** זצ"ל, יצאה גזרה מהשלטונות שכל הצעירים היהודים יתגייסו לצבא.

היתה זו גזרה קשה, בחורים רבים נאלצו להתחבא במקומות מסתור, ואנשי השלטון ערכו חפושים אחריהם. כשהגיעו המחפשים לסביבה בה גר אב"ד סקאהל, באו והודיעו לחתנו רבי שלום כי עליו להסתתר עד יעבר זעם.

רחץ רבי שלום פניו, לבש את בגדי השבת, ויצא אל הגנה עם גמרא בידו, ישב

לשקד על דלתי התורה, תוך כדי שיחה אמר פרוש נאה לישוב את קושיות ידעת זקנים מבעלי התוספות.

בפסוק ויהי כי זקן יצחק ותכהנה עיניו מראתו, מבאר רש"י הקדוש, שכהו מפני עשן של עבודה זרה, ומקשה בידעת זקנים, מדוע לא כהו גם עיני רבקה שהתגוררה באותו בית, ואפשר לומר שרבקה היתה מלמדת בעשן עבודה זרה, בבית בתואל אביה.

אך קשה שהרי ימים רבים עברו מאז היתה סמוכה לעשן עבודה זרה, ועוד שלא היתה אלא בת שלוש כשהלכה מבית אביה, אלא, תרץ רבי לייב לופיאן, מכאן נשקפת בברור השפעת החנוף בשנות הנעורים.

למעלה משמונים שנה היתה רבקה בבית יצחק אבינו הקדוש, אך ההשפעה של בית אבא, בתואל, אותה ינקה בתור פטוטה טרם פג, עד כדי שעשן העבודה זרה כבר לא עשה עליה רשם. (מים חיים)

ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו (כו נו)
רבה של שכונית עמידר בתל אביב, **רבי אלחנן אדמקר** ז"ל, שמש בימי בחרותו כנאמן ביתו של הרה"ק **רבי חיים מאיר הגר מויזניץ** זיע"א, בעל **האמרי חיים**, שהתגורר באותם הימים בתל אביב.

בין היתר, מתלוח היה רבי אלחנן לרבי מדי פעם בעת שיצא לטייל מעט בסביבה, לשאף אויר צח. יום אחד כשהגיעו לאחד הצמתים, בקש הבחור לפנות עם הרבי לכוון מסים, אולם הרבי התעקש לפנות דוקא לרחוב אחר.

הבחור לא אמר דבר, וצעד עם הרבי באותו הרחוב. לפתע נעצר רבי חיים מאיר

מפני המחפשים, ולבש לבוש של שבת שהיה בודאי על טהרת הקדש.

בגנה הוא עסק בתורה, כי באותיות של 'לערגות הבשם', נמצאות האותיות של

'ושם גבו בעל תורה', 'לראות בגנים', כך הוא גרם שהם לא ראו מאומה מלבד הגן, ולא היו מסגלים לעשות כלום, אלא 'ללקט שושנים'.

אלה היו דבריו לפני שנכנס לסעודת השבת, בדברי התורה שאמר כמנהגו בקדש

בשלחנו הטהור בסוף הסעודה, הוסיף ואמר, "על הפסוק 'ראה ריח בני כריח השדה' אומר התרגום ירושלמי, כריח קטרת בוסמין דעתידין למקרבא בטור בית מקדשא, כלומר, כריח קטרת הסמים שעתידים להקריב בבית המקדש.

לכאורה קשה, מה הקשר בין ריח בגדיו לקטרת הסמים, אלא, איתא במדרש

תדשא שמזבח החיצון מרמז על תקון הגוף, ומזבח הפנימי הוא מזבח הקטרת, מרמז על תקון הנשמה.

הגמרא (ברכות מג:) אומרת על הפסוק (תהלים

קו ו) 'כל הנשמה תהלל קה', איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו, הני אומר זה הריח. השל"ה הקדוש אומר כפי שנזכר לעיל, שהבגדים אם הם על פי התורה, שומרים על הנשמה כשם שהגוף שומר עליה.

רואים אנו שהלבוש משמש לאתו דבר שהקטרת שמשה, לשמירה על הנשמה.

זה פרוש הפסוק 'ורח את ריח בגדיו', כשיצחק הריח את הבגדים שיעקב לבוש בהם והיו על טהרת הקדש, הרגיש שהם שומרים על הנשמה.

לזאת אמר 'ראה ריח בני כריח השדה', כמו שהריח של קטרת הסמים שהקריבו

על גבי ספסל מתחת לעז, ועסק בתורה. כשהגיעו המחפשים לבית חפשו אחרי רבי שלום בכל הפנות, כי נודע להם שלפי גילו הוא מתאים לצבא.

משלא מצאוהו בבית, יצאו לחצר לחפש אחריו, אותה שעה נשבה רוח, וריח טוב של פרות ופרחים מלא את חלל החצר והגיע לאפם של המחפשים, במקום להמשיך בחפושם, החלו קוטפים פרות מן העצים ופרחים מן השיחים, ובידים מלאות עזבו את המקום.

כשיבנוס רבי שלום לביתו מהגנה שאלו חותנו, "כיצד לא פחדת והכנסת עצמך לתוך הסכנה", ענה ואמר, "מקרא מפרש עליה במח, 'ורחצת וסכת ושמת שמלתיך עליך וירדת לגרן ולא תנדעי לאיש' (רות ג.)

ברש"י הקדוש מבאר, 'וסכת', אלו המצות, 'ושמת שמלתיך עליך', אלו בגדי שבת.

אם רוחצים את הפנים, לובשים בגדי שבת, ולומדים תורה ויכרך מקימים מצוה, אפשר להגיע למדרגה של 'לא תודע לאיש', ואיש לא ירגיש בך.

ענהו חותנו רבי ישכר דב, "אם לך יש פסוק כל כך מתאים, גם לי יש פסוק, 'ראה ריח בני כריח השדה', הינו ריח התורה שבה, השפיע שיהיה ריח בשדה והמחפשים לא ירגישו בך".

המשיך רבי ישכר דב מבטלזא ואמר לבניו, "אף אני ב"ה יש לי פסוק, 'דודי ירד לגנו לערגות הבשם לראות בגנים וללקט שושנים' (שיר השירים ו ג), השל"ה הקדוש אומר שהבגדים שהם על פי התורה, משמשים לבוש לנשמה כשם שהגוף משמש לבוש לנשמה.

ראשי התבות 'לראות בגנים וללקט שושנים', הם 'לבוש', ופרוש הפסוק יכול להיות כך, 'דודי ירד לגנו', זקני ירד לגן להקבא

מלוה מלכה

ענהו הרבי, "כל העולם קוראים לי המגיד הגדול, איך יתאמת שאנכי מגיד גדול, ולא יודע בעת שעלה בדתו של רבי מנחם מנדל מפרמישלאן לבוא אלי. מה אתה אומר, ברוך שמו, גם ברוך יהיה". (רשימות דברים ח"ד)

וישא עשו קלו ויבך (כו לח)

פעמים רבות היה הרה"ק **רבי מרדכי מנדבורנא** זיע"א מליץ טוב עבור כלל ישראל, מתוך רחמיו על ישראל הנתונים בגלות. כשעבר סמוך לאולם בו ערכו הערלים חתונה, והפלי זמר נגנו נגונים שונים, עמד ליד האולם, וכאשר שמע את הנגון, החל להזיל דמעות כמים.

נעבר זמן אחר שהמשיך בדרך, שאלו אחד מבניו הקדושים לפשר התנהגותו, אמר לו רבי מרדכי, "הנגון הזה שנגנו הפלי זמר, הוא הנגון אותו זמר עשו הרשע לפני אביו כשפכה על הברכות שנילקחו ממנו, כפי שנאמר 'וישא עשו קלו ויבך'.

אחר הוסיף רבי מרדכי ואמר, "כל עוד לא ישכחו הגוים נגון זה, לא יהיה טוב לבני ישראל. על פו בכיתי, בעת ששמעתי אותם מנגנים את הנגון של עשו". (גדולת מדרכי)

בבית המקדש שמש לתקון הנשמה, כך הריח שלף, הינו הריח הטוב של בגדי, משמש לתקון הנשמה. (אדמורי" בעלזא)

הוי גביר לאחיק (כו כט)

פנה הרה"ק **רבי אברהם מסלונים** זיע"א אל החסיד והנגיד ר' לייבל שרשבסקי זיע"א ואמר, "נאמר בתורה 'הוי גביר לאחיק', זוהי ברפת חסידים, שתהיה גביר ושוע, ויחד עם זאת אח 'לאחיק', שיה בין שוים, שלא ירום לבקר בגלל העשר. (ממעיינות הנצח)

ואברכהו גם ברוך יהיה (כו לג)

פאטר הגיע לאזני הרה"ק **רבי מנחם מנדל מפרמישלאן** זיע"א שהיה מתלמידי הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א, שמע הרה"ק **רבי דב בער ממעזריטש** זיע"א, וכי רבים משחרים לפתחו, קם ונסע אף הוא אל הרבי ממעזריטש.

למשרתו הורה להעלים את שמו, ורק לכנותו בשם ברוך. גבואם למעזריטש עת נכנסו לקבל שלום מהרבי, קדם רבי דב בער והכריז, "שלום עליכם רבי מנחם מנדל מפרמישלאן".

השתומם המשמש ומחה, "שמו הוא ברוך".

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב והלמדיו

תחת שליטת הצורך יון אנטווסקו ימ"ש, אשר הצוררים הגרמנים ימ"ש שבוחוה באותה

ספר א. שיינפעלד אשר נכח במקום. היה זה בשנת תש"ב, בעת שרומניה הייתה

הִיָּה אֹפֶפֶי אֶת חֲדָרֵי לְבוֹ. אֹרַח זֶה הִיָּה מִתְבַּקֵּשׁ לְהִשָּׂאֵר בְּבֵיתוֹ בְּמִשְׁפָּחָי מִי הַשְּׂבוּעַ הַבָּא, בְּטָרָם נִפְרְדוּ, הָעֵינִיק לוֹ הַמוֹכֵסֵן סְכוּם כֶּסֶף נָאָה.

מלבד מִצְוֹת הַכְּנָסֶת אֹרְחִים, הַדָּר הַמוֹכֵסֵן בְּמִצְוֵה נֹסְפֶת, הוּא הַקְּפִיד בְּכָל מְאֹדוֹ עַל קִיּוּם סְעוּדַת מְלוּה דְּמִלְכָּה מִדֵּי מוֹצָאֵי שַׁבָּת, מֵעוֹלָם לֹא הֶחְסִיר בְּכָל מִצְוָה.

בית הַמְרֻזָּח יְכוּל הִיָּה לִהְיוֹת מְלֵא מִפֶּה אֵל פֶּה, אֵךְ הוּא הַתִּישֵׁב וְאָמַר אֶת כָּל מַה שְּׂאוֹמְרִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, מֵעֵטִים הֵיוּ הַמְּלִים שֶׁהֵבִינּוּ, אֲבָל הוּא לֹא הֶחְסִיר מְלָה, עַד שֶׁלֹּא גָמַר אֶת הַזְּמִירוֹת לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, לֹא קָם מֵהַשְּׁלֶחֶן.

כך הַתְּנַהֵג הַמוֹכֵסֵן הִיָּהוּדִי כָּל יְמֵי חַיָּו, וְחֵי חַיֵּי שְׁלוֹה וְהַשְּׁקֵט. מִטְּבָעוֹ הִיָּה שְׁקֵט שְׁלוֹ וְשִׂמְחָה בְּחֻלּוֹ, עִם שְׂכֵנָיו הָאֲכָרִים חֵי בְּשִׁלוּם, בְּעִתּוֹת מְצוּקָה אֵךְ עֶזֶר לָהֶם, וְכִשְׂאֻחַד מֵהֶם נִזְקַק לְכֶסֶף, סִיַּע לוֹ בְּגִמְלוֹת חֶסֶד.

כך הַתְּנַהֵלוּ הַחַיִּים כָּל זְמַן שֶׁהַתְּגוּרָר בְּכֶפֶר הַכֶּמֶר הַזָּקוּן, כְּשִׂמְתָה הַכֶּמֶר, הַגִּיעַ לְכֶפֶר כֶּמֶר צְעִיר שׁוֹאֵל יִשְׂרָאֵל מִשְּׂבָע, הִיָּהוּדִי הַמְּתוֹגָרָר בְּכֶפֶר שְׁלוֹ וְשִׂמְחָה הִיָּה לְצַנִּינִים בְּעֵינָיו, הוּא נִשְׂבָּע בְּלְבוֹ שֶׁלֹּא יְנוּחַ וְלֹא יִשְׁקֵט, עַד שֶׁיַּעֲלֶה בִּדְוֹ לְסַלֵּק אֶת הַמוֹכֵסֵן מֵהַכֶּפֶר.

החל הַכֶּמֶר לְהֶסִית אֶת הָאֲכָרִים, דְּרָשׁוֹתָיו בְּבֵית הַתְּפִלָּה הֵיוּ רַק נֶגֶד הַמוֹכֵסֵן, מַעַת הַהִיא וְהָלְאָה הַתְּעַרְעָרָה פְּרִנְסָתוֹ וּמַעַת לְעַת הַלְכָה וּפְחָתָה, אֵךְ הוּא לֹא נִפְל בְּרוּחוֹ, הַמְּשִׁיף לְהַתְּנַהֵג כְּמִימִים יְמִימָה בְּמִצְוֹת הַכְּנָסֶת אֹרְחִים וּמְלוּהַ מְלָכָה, וְלֹא שָׁנָה מֵאֲרָחוֹת חַיָּו. (הַמְּשַׁךְ בִּשְׂבוּעַ הַבֵּא בַּעַז"ה).

תְּקוּפָה כִּי הוּא מִתְקַדֵּם בְּהַשְּׁמַדַת יְהוּדִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהֶם.

בית הַרַה"ק רַבֵּי יִצְחָק מְבוֹהוּשׁ זִיע"א שְׁעַמַד בְּרַחוּב אֹוּלְטְעוֹן 38 בְּבוֹקְרֶסֶט, הִיָּה פְּתוּחַ לְכָל דְּכַפִּיּוֹ וְלְכָל דְּצָרִיּוֹ, כָּל אֲשֶׁר נִזְקַק לְעֶזְרָה וְסִיּוּעַ, קָבַל זֹאת בְּיַד פְּתוּחָה וּמִלְטָפֶת בְּבֵית הַרַבֵּי מְבוֹהוּשׁ.

בגלל הַסְּדֵר מְסֻבִּים הֵיוּ עַל שְׁלֻחָנוֹ כַּחֲמִשִּׁים אִישׁ, לְפָנָי 'שְׂפָךְ חֲמִתָּךְ', פְּתַח הַרַבֵּי וְסִפְרָ מַעֲשֵׂה. בְּכֶפֶר נִדַּח לֹא הִרְחַק מֵהַעִיר, גָּר יְהוּדִי פְּשוּט וְתָם, שֶׁהַחֲזִיק לְפִרְנָסָתוֹ בֵּית מְרֻזָּח.

ככל שֶׁהִיָּה עִם הָאֲרָץ וּבִקְשֵׁי יַדַע לְהַתְּפַלֵּל, חִפְשׁ לְתַת לִילְדָיו חֲנוּךְ יְהוּדִי, לְשֵׁם כֶּךָ שְׂכַר לִילְדָיו מְלַמֵּד שִׁלְמָדָם קִרָא וּכְתָב, אֲבָל בְּרִאוֹתוֹ שְׂרֵאשֻׁם סְתוּם וְלְכָל הַיּוֹתֵר יְבִינּוּ מְעַט מְאֹד אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַקְּטַנוֹת, שְׁלַח אֶת הַמְּלַמֵּד לְבֵיתוֹ וְאֶת יְלָדָיו עֲזַב שֶׁיִּגְדְּלוּ מֵעַצְמָם.

פרנסה מֵעוֹלָם לֹא חֶסְרָה לְיְהוּדִי, בֵּית הַמְּרֻזָּח שֶׁהַחֲזִיק הַכְּנִיס לוֹ פְּרִנְסָה בְּרוּחַ, בְּנוֹסֶף הִיָּתָה בְּרִשׁוֹתָיו חֻלְקַת אֲדָמָה, וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ שְׁלַח אֶת בְּרַכְתּוֹ בְּכָל עֶסְקָיו.

ככל שֶׁהִיָּה פְּשוּט וְגַם, הִיָּה הַיְהוּדִי מְכַנִּיס אֹוְרְחִים גְּדוֹל וְהַרְגִּישׁ חֵיוֹת בְּנַפְשׁוֹ כְּשֶׁבִשְׁלַחָנוֹ הִסְבּוֹ אֹוְרְחִים לְשַׁבָּת. עִם אֲנָשֵׁי הָעִיר הַסְּמוּכָה כְּמַעַט וְלֹא הִיָּה לוֹ עֶסְקָ, מְלַבֵּד יְמֵי שְׂשֵׁי וְעַרְבֵי יְמִים טוֹבִים בְּהֶם נִסְעַ לְעִיר לְחַפְשׁ אֹוְרְחִים, וְהִיָּה שָׁב עִמָּהֶם לְבֵיתוֹ שִׂמְחָה וְטוֹב לָב.

עגמת נֶפֶשׁ מְרַבָּה הַסְּבָה לוֹ סִבַּת בּוּרוֹתוֹ וּבּוּרוֹת יְלָדָיו הַקְּטַנִּים, כְּשֶׁהַקַּב"ה זְמַן לוֹ אֹוְרַח שִׁיַּדַע לְהַתְּפַלֵּל אוֹ לְשִׁיר זְמִירוֹת, הִיָּתָה שִׂמְחָתוֹ לְלֹא גְבוּל, וְעַנְגַּ שַׁבָּת אֲמַתִּי

מילין קירין ויחידשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזַרְתָּא

חֲזַרְתָּא דְאִוְרֵיִיתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

ויעתר יצחק - לזכות לחיות באמונה

וכפי התחזקות האדם באמונה בה' כך זוכה להתגלות מראות אלוקים, כמו שכתוב אצל יחזקאל הנביא (יחזקאל א) 'נפתחו השמים וראוה מראות אלהים' ראשי תיבות 'אמונה', שאף שהיה בגלות בבל ואין השכינה שורה בחוץ לארץ, מכל מקום בכח האמונה זכה להמשיך התגלות מראות נבואה.

תפלה שנוכח באמונה בה'

ולבוא למידת האמונה צריך לסייע מן השמים לזכות בה, ותמיד תהיה תפילת האדם שיעזרהו ה' יתברך לתת בו מבטחו בכל תהלוכותיו בעולם, כמו שאמר דוד המלך ע"ה 'ה' רועי לא אחסר' (תהלים כג א), ופירש הרה"ק מלינסק זלה"ה אביו של הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה, שהיה דוד המלך מתפלל שתמיד לא תחסר לו אמונה זו שה' הוא הרועה אותו מעודו, וזהו ה' רועי היינו הידיעה הזאת לעולם 'לא אחסר', שלא תחסר ממנו האמונה בהש"ת הרועה ומנהיג את האדם בכל דבריו.

תפילה על הבטחון

ועל דרך זו פירש בו בזרע קודש (תולדות ד"ה ועוד י"ל ויעתר הד') את הפסוק בפרשתנו: 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו', שכל ימיו היה יצחק מתפלל יצחק לה', ומה היתה תפלתו, 'לה' לנוכח אשתו', 'אשתו' היא נכסת ישראל, ועל דבר זה ביקש יצחק אבינו ע"ה שיהיה ה' תמיד לנוכח עיני נכסת ישראל, שבכל עת ובכל זמן יפנו נכסת ישראל לנוכח ה' יתברך, לדעת שהכל בא ממנו יתברך שמו לעד. ובתפלתו פעל שיוכל כל איש מזרעו בני ישראל, להתחזק ולהחזיק עצמו באמונת אומן, ובוודאי כאשר מתחנן האדם על כך בכל ליבו שיוכה לחיות בצל אמונת ה', לחיות חיים עילאיים של הסתכלות מרוממת בכל צעד ושעל, הרי שמצטרפת תפלתו לתפלת יצחק אבינו ע"ה והוא המסייע שתתקבל לרחמיה ולרצון.

האמונה יסוד כל התורה

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ומהר רבקה אשתו (כה כא). יפה נדרש פסוק זה, להבין ממנו שורש ויסוד עבודת ה' הוא האמונה בהשם יתברך, ונקדים תחילה לרדות דבש וללקוט שושנים בספרים הקדושים. האמונה יסוד גדול בעבודת ה', ותחילתה מאשר הורישו לנו אבותינו ע"ה, ונמשכת ועומדת לנו לעד. כמאמר חז"ל (מכות כד). בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב ד) 'וצדיק באמונתו יחיה', וכן כתוב (תהלים קיט פו) 'כל מצותיך אמונה', וכפי שדרשו אור שבעת הימים מרן הבעל שם טוב הקדוש ע"ה, שיסוד כל מצוות התורה תלויים במצות האמונה, כי כאשר מאמין יגיע מכך לתפילה, לקיום המצוות וללימוד התורה הקדושה.

אף אם אין אנו מתוקנים כל כך במצוות, מכל מקום אם יסוד האמונה חזק בקרבנו, ביכולתו להתגבר ולהתחזק ולבנות בנינו כבראשונה. כדברי חז"ל (שיה"ש"ר פ"א לה) על הפסוק בשיר השירים (א ה) 'שחורה אני ונאווה בנות ירושלם כאהלי קדר כיריעות שלמה' - 'שחורה אני' במעשי, 'ונאווה' במעשה אבותי. 'מעשה אבותי' הכוונה לאמונת ישראל המושרשת בידם מהאבות הקדושים, ואף אם לא זכינו ושחורים אנו במעשינו, מכל מקום מתנאים אנו באמונת ה' כאבותינו.

כמו כן רואים אנו בדברי קדוש ישראל מורנו ורבנו הבעל שם טוב הקדוש ע"ה שהיה רגיל לומר שמניח הוא כל חכמתו ותבונתו כדי להאמין בה' באמונה פשוטה ותמימה, ואפילו שכתוב (משלי יד טו) 'פתי יאמין לכל דבר', מכל מקום אינו חושש להיות פתי שכן כתוב (תהלים קטו ו) 'שומר פתאים ה'', ומן השמים ישמרו עליו שלא ישל מחמת אמונתו.

הארת ימים הטובים לימי הסתר

עשיית זכרון למסירות נפש

כך מצינו גם בשערי העזרה, שבעוד כל השערים היו מצופים זהב, שער ניקנור היה מצופה נחושת. והטעם שלא ציפו גם אותו בזהב - כדי לזכור את הניסים שנעשו לניקנור בהבאת הדלתות. ויש להוסיף ולומר בזה, שמלבד שסימלו הדלתות את הנס שנעשה בהם, סימלו גם את מסירות הנפש של ניקנור שבשלה נעשה לו נס, שכן דלתות אלו הובאו לבית המקדש במסירות נפשו של ניקנור, ולזכר מסירות נפשו השאירו את השער כפי שהוא, כדי להזכיר לדורות מה רב כוחה של מסירות נפש לעבודת ה'.

זכר עשה לנפלאותיו בגדולי אומתנו

גם בשעה שנעשים לנו נסים ממרום מוטל עלינו לעשות זכר לנפלאות ה' עמנו, ובכך לקבוע בתוכנו את האמונה בה' ולזכור את אהבתו אלינו, כשנזכור את הנהגתו הנסית עמנו, ובכך נזכה לעורר את הנהגת ניסי ה' עמנו גם להבא, וכמו שכתב הרמב"ן ע"ה (שמות ד י) על משה רבנו ע"ה שהיה כבד פה וכבד לשון, ולא הפציר בתפילה שירפא דיבורו ותסור ממנו כבודת הפה. וביאור הדבר, כי הכבודות באה למשה מתוך מעשה נס שהיה עמו בהיותו ילד קטן אצל פרעה, וכיון שכן, רצה להשאיר את זכר אותו הנס עמו לתמיד, לפיכך נוח היה לו להישאר כבד פה ולשון כדי לזכור תמיד את חסד ה' עמו.

וַיְהִי כִּי יָקָן יַצְחָק וַתִּכְהַן עֵינָיו מֵרָאָה (כז א). לכל אדם יש זמני התעלות בעבודת ה', ואין לך אדם שאין לו שעה (אבות פ"ד מ"ג), כלומר, אין לך אדם שאין לו שעה של התרוממות והתגלות הקדושה, אך מכל מקום לא ימלט גם כן שתבוא לו שעת ירידה. ועבודת האדם לקבוע בליבו הארת הזמנים הטובים גם להבא, כדי שיאירו לו את הדרך גם בזמני הסתר וחושך שבאמצעותם יוכל להחזיק מעמד ולזכור שגם אם ברגע זה אינו מרגיש את הקדושה, הרי שהיא קיימת בסתרי ליבו כיתד שלא תמוט.

יצחק אבינו ע"ה חפץ ברושם העקידה

לימוד גדול לזה יש ללמוד מיצחק אבינו ע"ה שכהו עיניו לעת זקנתו, ולכאורה, מדוע לא התפלל יצחק שיחזיר לו ה' יתברך את מאור עיניו, היפלא מה' דבר. ובפרט שעל ידי זה יהיה מחויב במצוות בבחינת מצווה ועושה שלא כסומא שיש אומרים שפטור ממצוות עשה (קידושין לא). אלא ביאור הדבר הוא, שחולשת עיניו של יצחק הלא באה לו מחמת מסירות נפשו בשעה שנעקד על גבי המזבח שבשעה שנעקד בכו מלאכי מעלה ונשרו דמעות עיניהם ובשל כך כהו עיניו לעת זקנתו, וביקש יצחק לשמור בקרבו את הרושם הקדוש של מסירות נפשו, ונוח היה לו בחולשת עיניו שיהיה לו מזכרת משעת העקידה. ובאמצעות זכרון קדוש זה יעורר נפשו בכל עת גם בזמני הסתר.

מִילְתָא דְפִלְיָאָה

בין כך ובין כך קרויים בנים

יעקב אבינו היה אהוב בכל מצב

וַרְבֵּקָה אֶהְבֵּת אֶת יַעֲקֹב (כה כז). יעקב אבינו חביב היה על רבקה אמו כדברי הפסוק, כן היה נקרא 'יעקב בְּנֵה הַקָּטָן' (שם פסוק טו), והגם שהיו יעקב ועשו תאומים בני אותו גיל, מכל מקום עשיו נקרא 'הגדול' ויעקב נקרא 'הקטן', כדרך העולם שהילדים הקטנים חביבים על הוריהם בכל מצב שהם, ואפילו כשהקטן מתלכלך אין חביבתו מסתלקת ממנו, וכך יעקב שהיה חביב ואהוב בכל מצב שהוא כמו כן עם בני ישראל חביבים תמיד אצל הקב"ה כילד קטן האהוב על הוריו, בבחינת 'כי נער ישראל ואוהבהו' (הושע יא א), ועל דרך שנאמר (ירמיה לא יט) 'הֲבֵן יִקְרֶי לִי אֶפְרַיִם אִם יִגְדֵ שְׁעָשְׂעִים, שהוא כמו ילד שעשועים שאין הוריו מואסים בו גם כאשר הוא מתלכלך. כיוצא בזה איתא במדרש: משל למלך שהיו לו שני בנים, אחד גדול ואחד קטן, הגדול מכובד והקטן מטונף, ואף על פי כן אוהב את הקטן יותר מן הגדול (מדרש תהלים ט א).

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עסק התורה בכל מצב שנמצא האדם

על עצם העמל, ורק אם יניב עמלו תוצאה יקבל שכר על התוצאה. למשל חייט, אם ישלים את תפירתו של הבגד יקבל שכר, אך אם לא יסיים מחמת כל סיבה שהיא, ויבוא ויאמר ללקוח, הרי עמלתי די והותר, שלם לי שכרי על עמלי. וודאי כי זה האיש לשוטה ייחשב, כי מה עניינו של הלקוח לעמל החייט. הלא הזמין בגד, ורק אם יקבל בגד כרצונו ישלם עליו. אבל בעמל בדברים רוחניים שהם מעל השמש - יש יתרון ושכר גם על עצם העמל.

גם על לימוד שלא לשמה יקבל שכר

ובכלל השכר על העמל בלבד נכלל גם הלומד שלא לשמה, שאף שבעצם לא למד כפי הנדרש ממנו, כי תכלית לימוד התורה מתקיים רק אם עוסק בה לשמה, בכל זאת מקבל שכר על העמל שעמל בתורה. דהנה אמרו חז"ל (פסחים נ:): 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. והוא חסד הבורא יתעלה עלינו עם קרובו. כי האדם בתחילת דרכו עדיין אינו מבין ערך התורה וחשיבותה, וממילא אינו יכול ללמוד תורה כראוי לשם שמים, ולכן ניתנה הרשות לעסוק בתורה שלא לשמה, וע"י שלומד שלא לשמה מגיע לדביקות בנותן התורה, שהרי ידוע כי כח הפועל בנפעל (מ"נ ח"ב פ"ד), ועל כן אף אם כוונתו שלא לשמה כדי להתפאר ולהיקרא רבי או לשאר הנאות עצמיות, אך מאחר שבכל אלו נמצא כח הפועל שהוא הבורא יתברך שמחיה ומהווה כל הבריאה בכל רגע, יכול אף בלימוד שלא לשמה למצוא את חיות הבורא ולהתעורר ללמוד לשמה.

ועל כך אמרו חז"ל 'הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו וכו' המאור שבה היה מחזירן למוטב', שאף אם עוסק בתורה שלא לשמה בבחינת

ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך. לך נא אל הצאן וגו'. והבאת לאביך ואכל וגו'. ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שער ואנכי איש חלק. אולי ימשני אבי והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי עלי קללה ולא ברכה. ותאמר לו אמו עלי קלתך בני אך שמע בקלי ולך קח לי (כז ו-יג).

כדי להבין מה עמקו דיבורי רבקה אלמנו ע"ה ליעקב בנה ע"ה, יש לנו להקדים ולבאר מה שאומרים: אמר רבי יהודה, אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו. גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, ועליו אמר שלמה בחכמתו (קהלת ז א) 'טוב שם משמן טוב, ויום המוות מיום הגלדו'. למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה, ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא.

ויש להקשות, מה הוא שאמר 'עמלו בתורה', הוי ליה למימר 'שעמל בתורה'. ועוד, למאי נפקא מינה שהינו 'גדל בשם טוב', הרי העיקר והתכלית שיהיה נפטר מן העולם בשם טוב, שאם יהא גדל בשם טוב ולא יישאר בכך, הלא יפסיד דרגתו. וגם, מה בא לומר 'למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה', הלא הוא דבר ברור שכאשר ילמד תורה הרבה יקבל שכר הרבה. וכן מה בא ללמד באמרו לאחר מכן 'ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא'.

אם יעמול בתורה שקדמה לשמש יקבל שכר על עצם העמל

אפשר להבין הדברים בהקדם מאמר חז"ל (שבת ל:): על הפסוק (קהלת א ג) 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש' ודרשו 'תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש יש לו, וכפי שפירש רש"י: אם יעמול בתורה שקדמה לשמש, יש יתרון. כלומר, בכל עמל שיעמול בעולם הזה בדברים הגשמיים אין לו יתרון ושכר

לעסוק בצרכיו ודרכיו שיש בו שייכות אל היצר הרע, ואחר כך 'ואשיבה רגלי אל עדותיך', וכיוצא בזה בשאר ענינים. 'על"ק. ממשיך תלמידו בעל תולדות יעקב יוסף ע"ה, שלפיכך אמרו חז"ל שיעסוק בתורה ובמצוות שלא לשמה, שכן אם ינסה בתחילה ללמוד לשמה יעמוד כנגדו היצר הרע בכל כוחו וימנעהו מכך. רק כאשר יעסוק שלא לשמה יוכל לבוא אחר כך ללמוד ולעשות לשמה.

נחת הרוח שיש לקב"ה בלימוד שלא לשמה

עוד יש לו לאדם לדעת, כי הקב"ה חפץ ומשתוקק שיעסוק בתורה אפילו שלא לשמה, ואף מלימוד כזה עולה נחת רוח לפניו. כפי שדרש הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה בספרו הקדוש זרע קודש בעומק דברי רבקה ע"ה ליעקב בנה (ד"ה אולי) ואלו דבריו: 'אולי ימושני אבי'. יש לרמוז בכאן שילמוד אדם תורה אפילו שלא לשמה כמאמרם ז"ל. כי התורה והמצוות הם מטעמים כביכול להקב"ה אבינו שבשמים. וזהו שנאמר (פסוקים ט-י) 'מטעמים לאביך כאשר אהב כו' בעבור אשר יברכך' כו', אף שיהיה הדבר בשקר כמו שהיה כאן הענין בשקר, כיון שכוונת יצחק היה לברך את עשו ויעקב לקחם בערמה, כן ילמוד אפילו שלבו עדיין מלא ערמימות, ולא בא עדיין אל האמת הברור.

ואמר 'אולי ימושני', על דרך שפירש הרב מלובלין [הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה] מה שאמרו חז"ל (עירובין יג ע"ב) 'משמש במעשיו כו' ואמרי לה יפשפש' כו', פירוש שימשמש, אפילו במעשיו הטובים, וימשמש בהם אם נעשו בלא פניות, ואם נעשו על צד היותר טוב, על דרך שהאדם ממשמש בגד משי אם הוא טוב מאוד אם לא, וזהו שנאמר 'אולי ימושני' אבי שבשמים, ויראה שהלימוד והמצוות בשקר, והבאתי ח"ו 'עלי קללה'.

והשיבה 'עלי כו' ולך קח לי, כי ילמוד אפילו שלא לשמה, וקוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, ולוקח בגדי עשו החמודות, שלומד בחמדה ותאוה שיקרא רב.

'אותי עזבו', שעזב את נותן התורה בלימודו וכל מחשבתו לעצמו, עם כל זה אומר עליו הקב"ה 'הלוואי אותי עזבו ותורתי שמרו', הלוואי שגם כאשר יעזבו אותי חלילה יעסוק בתורה ולא יעזבוהו, כי כאשר לא יעזבו את התורה מובטח להם שהמאור שבה יחזירם למוטב, ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה.

הדרך ללימוד התורה היא רק שילמד שלא לשמה

יתר על כן פירשו צדיקים בדיוק דברי הגמרא 'לעולם יעסוק וכו' שלא לשמה', שבאו חז"ל ללמדנו שאינו ענין של דיעבד, שאם אין ביכלתו לעסוק לשמה - יעסוק שלא לשמה, אלא כך היא הדרך מלכתחילה בלימוד התורה, שרק כאשר יעסוק בה שלא לשמה יוכל לבוא ללימוד לשמה.

והסיבה לכך הרי היא כביאורו של הבעל שם טוב ע"ה (תולדות יעקב יוסף חוקת ד"ה שם בפסוק וישלח) בדברי דוד המלך ע"ה (תהלים קיט נט) 'חישבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך', ובמדרש (ויק"ר לה א) 'אמר דוד, רבוננו של עולם בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך וכו', והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות', וקשה להבין, לשם מה בכל יום ויום רצה דוד המלך ללכת למקומות אחרים ורק לפי שרגליו הוליכוהו לבית המדרש נענה להם, הרי דוד המלך היה עוסק בתורה בכל יום ואהב את התורה אהבה עצומה, כפי שניכר מספר התהלים שלו ובעיקר בביטוי שברפק קי"ט כמו 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף', 'מה אהבתי תורתך', 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב' ועוד רבים כיוצא בהם, וכי לא רצה בעצמו ללכת לבית המדרש ולבית הכנסת.

פירש הבעש"ט ע"ה שבכוונה תחילה הייתה דרכו של דוד ללכת למקום אחר, שידע שרק בדרך זו יבוא אכן לבית המדרש, 'כי אם ירצה לקום חצות לילה רק לשם שמים ללמוד, יתגרה בו יצר הרע, לכך עצה יעוצה שיתעורר לדבר

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

עיקר הברכה להיות דבוקים לנותן

מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר, שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים.

ולפיכך אמרו בזוהר הקדוש (בשלח סב.) שיש לו לאדם להתפלל על מזונותיו דבר יום ביומו, וגם מי שחננו ה' ומזונותיו מצויים לו בהרווחה לא ימנע עצמו מלהתפלל עליהם קודם סעודתו, ולא יסיח דעתו מכך שכל השפע המצוי אצלו הרי הוא מחסד ה' עמו, וכבר כתב האריז"ל שאף העשיר יש לו לבקש קודם הסעודה על מזונותיו.

הן על זה בקשתנו בברכת המזון 'ונא אל תצריכנו ה' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם וכו' כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, שתמיד ירגיש האדם שהוא נזקק לחסדי הבורא איתו, ויהיה תמיד עומד ומבקש על כל צרכיו ולא יסתמך על עצמו במאומה. ואם רואה האדם שאין מצוי בידו יותר מכדי צרכו לאותו זמן, ידע בעצמו שזה חסד ה' להצריך אותו לעמוד ולהתחנן לפניו בתפילה, בהיפך קללת הנחש שמזונותיו מצויות לו בכל מקום ובכל זמן.

כאשר מבקש עבור מזונותיו או אז מתקיים בו ברכת יצחק אבינו ע"ה 'ויתן לך האלקים', וכדרשת חז"ל 'ויתן ויחזור ויתן', שלא יקבל האדם נתינה אחת המספיקה לכל ימי חייו, אלא תמיד יהיה זקוק לנתינה מחודשת מאת הקב"ה, ובאופן זה תהיה האמונה תקועה בליבו שכל צרכיו תלויים ועומדים בחסדי ה' איתו.

הדרך להשגת הברכה - משא ומתן באמונה

עוד רמז בזה בארון עדות (ח"ג מד: ד"ה ויתן) 'ויתן לך' בגימטריא 'מעות' ובגימטריא 'יושר' שהא בהא תליא וכאשר נושא ונותן באמונה

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש (כז כח). נראה שמקרא זה ניתן להידרש בו הדרכים להשגת ברכת ה' 'מטל השמים ומשמני הארץ'. הדנה דרשו חז"ל (ב"ר סו ג) 'ויתן לך' יתן ויחזור ויתן. וכבר הקשו מה הברכה שיצטרך האדם לנתינה מחודשת ולא תספיק הנתינה הראשונה, וביותר קשה שהרי זוהי ברכת יצחק לבנו ומדוע אפוא לא בירכו בשפע בלתי מוגבל.

על פי דברי הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה נבואה שערים להבין, שביאר מהי קללת הנחש 'וְעַפְרָ תֹאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ' (בראשית ג יד), לכאורה נראה הדבר כברכה, שכן לא יצטרך לתור אחר מזונותיו ויהיו מצויים לו בכל מקום ובלא טירחה. אלא קללתו של הנחש היא, כאדם האומר לבנו קח כל שתחפוץ ואל תבוא לראות פני, שזהו העונש החמור ביותר, שכאשר יודע שתלוי באביו הרי שנקשר הוא אליו ביתר שאת. כן הדבר באבינו שבשמים, חפצים אנחנו להיות קשורים ומחוברים לנותן יתברך שמו, ולכן בירכו יצחק ליעקב בעת ששערי השמים פתוחים להריק שפע טובה וברכה, ואמר 'ויתן לך' - 'ויתן ויחזור ויתן', שנהיה דבוקים בנותן שזה עיקר הברכה, כלשונו של הרה"ק בעל אמרי אמת מגור ע"ה (תרפ"ט ד"ה ויתן): איתא בספרים, הפירוש שלא להיות מנותק מהנותן רק לדעת שהנתינה היא מהקב"ה.

כשנצרך האדם למזונותיו מקביל פני אביו שבשמים

מסמיק לכך האמרי אמת מה שאמרו חז"ל (יומא עו.): שאלו תלמידי את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה. אמר להם, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד. פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה

את בנו להידבק באמונה שלמה ותמימה, שעל כך נאמר 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו', וכלשונו של מורה הדורות **הרמב"ם ע"ה** (מו"ג ח"ג פנ"א): שתכלית כוונתם היתה בכל המעשים ההם להתקרב אל ה' יתברך קרבה גדול, כי תכלית כוונתם כל ימי חייהם להמציא אומה שתדע השם ותעבדהו, 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו'.

בכך מסר לו את מידת 'כל', כמו שכתוב (שם כה ה) 'ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק', כלשונו של בעל דגל מחנה אפרים (שם): 'ואותו כל' נתן ליצחק, והיינו שמסר לו גם כן אותו 'רזא דמהימנותא', שיהיה לו אמונה ובטחון בה', ובזה כלול כל הברכות, כי ממילא כל השפעות נמשכין מזה.

האמונה ממשיכה ישועה מחוץ לטבע

וביותר יש כח בדיבורי האמונה להמשיך ישועות וברכות, כמו שכתוב (תהלים קטז י) 'האמנתי כי אדבר', 'האמנתי' לשון המשכה, וההמשכה היא 'כי אדבר' בכח דיבורי האמונה והבטחון כך נמשכים כל הישועות. וחלילה להיפך כשלא מאמינים מעכבים הישועה מבוא אליהם. ועל ידי האמונה בשעת ההסתר זוכים להתגלות הרחמים, שכפי מה שמאמינים שתכלית הדין היא רחמים כך זוכים להתגלות הטוב בפועל, כמו שפירש **בתשואות חן** (וישב ד"ה ועד"י) על הפסוק (תהלים קז א) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', 'טוב' בגימטריא שם הוי"ה במספר קטן, רמז לזמנים שהרחמים הם בקטנות ובהסתר, ואין זוכים לראות הרחמים אלא צריכים להאמין שהכל לטוב והרחמים גנוזים בתוך הדינים, ועל ידי שמודים לה' גם בזמן הקטנות זוכים להתגלות הרחמים 'כי לעולם חסדו', שנזכה לחסד בכל העולם בהתגלות שם הוי"ה בשלימות במילוי יוד"ן העולה בגימטריא 'חסד'.

זוכה שממונו יתקיים בידו ויזכה להרבות באמצעותו טוב וחסד, וזאת הייתה ברכת יצחק אבינו ע"ה שיזכה לסיוע מן השמים שיהיו מעותיו מגיעות בדרך ישרה, ובזה תהיה הברכה שרויה במעותיו. אך עם חלילה אינו ביושר נהפך מ'מעות' ל'מעוות', ש'מעוות לא יכול לתקון' ואינו יכול לתקן עצמו במעותיו. והאיש הישר לא די שזוכה לעצמו, אלא מוסיף וזוכה לזכות את הרבים, ובא רמז כי 'ישר' ראשי תיבות 'יתגדל ו'יתקדש ש'מיה ר'בה, שיפה היא זכותו של הנושא ונותן ביושר ובאמונה וזוכה לקדש שם שמים.

האמונה כוללת את כל הברכות

האמונה בה' הרי היא מקור לכל ההשפעות הטובות שבעולם, וכפי שלמות האדם באמונתו בה', כן זוכה להיות כלי מוכן לכל הטובות, וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה שלרוב התעצמותו באמונה בה' זכה להתברך בכל, וכמו שנאמר בזוהר (חיי שרה קכט). על הפסוק (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בימים' שהשלים עצמו אברהם ברזא דמהימנותא - בסוד האמונה, ובכך זכה 'וה' ברך את אברהם בכל', שהתברך במידת 'כל' הכוללת כל מיני טובה וממנה נשפעים כל הטובות לעולם. והכלי המוכן לקבל את מידת 'כל' הוא האמונה השלמה בה', וכפי שלמות אמונתו של אברהם אבינו זכה להתברך במידת 'כל' הכוללת כל הטובות כולם.

וכך כתב **בדגל מחנה אפרים** (עקב ד"ה ארץ): כי ידוע כשיש לישראל בטחון ואמונה אזי כל הפרנסות והשפעות יורדות להם וכו', כי לאברהם היה לו מדת 'כל' כמו שכתוב 'וה' ברך את אברהם בכל' ואיתא בזוהר הקדוש ד'א רזא דמהימנותא, ע"כ.

אברהם הניח לזרעו מידת האמונה הכוללת הכל

'אב לבנים יודיע אל אמתך', להנחיל את האמונה בה' לדורותיו אחריו, כמו אברהם אבינו שלימד

יגא לאור עיי מבוך אור לישראל
 כל הכוללת שמירת
 אין להעתיק או למכור ללא אישור
 מצדדים בכתב ממכון אור לישראל
 פניצוב ועמוד: שוקי קנר

פרשת תולדות

משמש בקודש

ולכן גמלה בלבו החלטה שעליו להתחיל לשרת את בית הצדיק בכל דבר שיתאפשר לו, גם אם זו תהיה עבודה פחותה ונקלית. בתחילה הוא יעשה עבודות פשוטות ומבוזות, אך משיכירו אותו יש להניח שיתנו לו עבודות מכובדות יותר, ואולי בסופו של דבר יזכה לשרת את הרבי בעצמו.

יצא הנער לתור ולחפש אחרי האנשים שהיו מועסקים בביתו נאוה קודש של הרבי עד שהחליט כי האיש מסיק התגורים בוודאי ישמח לקבל את עזרתו חנם. ניגש אליו הנער וחילה את פניו להניח לו לסייע לו במלאכתו. תחילה חשב מסיק התגורים שהנער מבקש תשלום על עבודתו, והוא ביקש להשיב לו בקוצר רוח כי הפרוטות המעטות אותם הוא מרוויח אין בהם כדי חלוקה, אולם הנער החכם מיהר להסביר לו כי הוא מעוניין לסייע לו חנם אין כסף.

מסיק התגורים המופתע לא האמין למשמע אזניו. מעולם איש לא הציע לו עזרה, ובוודאי שאיש לא הציע לו אותה בחינם. הוא בדק היטב את פני הנער לראות האם הוא חומד לו לצון ועד מהרה התברר לו שהנער רציני בהחלט, ומשכך החליט להתקדם ולשאול אותו: במה יכול ומסכים אתה לסייע בעדי? הרי המלאכה קשה ומייגעת מאוד. הנער לא התבלבל וענה בבחירות: מוכן אני לחטוב את העצים לפיסות מתאימות להסקה, ואף לשאת את העצים

נער יתום היה צבי הירש הכהן בשעה שנדד מעיר לעיר ומעיירה לעיירה כדי למצוא מנוח לכף רגלו. ביום מהימים הגיע לעיר פריסטיק, שם ישב על כס הרבנות הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א. הנער הצעיר החליט להקדיש את חייו לתורה ולעבודת ה' ופנה אל עבר בית המדרש המקומי, שם שקד על תלמודו בהתמדה וביגיעה רבה. משפחה מקומית שראתה את הנער העני יושב בדד בבית המדרש פרסה עליו את חסותה ודאגה לו למזון ולמחיה ולכל צרכיו.

כעבור זמן החל הנער נושא את נפשו לקיים את מאמר רבי שמעון בר יוחאי (ברכות ז:): 'גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה' וחשב כיצד יוכל להוציא את תשוקתו הנעלה מהכוח אל הפועל. ידע הנער את גדולתו וקדושתו של רב העיר, הרה"ק מרימינוב, והוא הביט בעיניים עורגות ומשתוקקות אחרי מעשיו של מי שהיה משמשו של הרבי ומופקד על ניהול משק ביתו. הוא עקב אחריו תוך כדי שהוא כוסף בכל נפשו ומאודו לזכות ליטול חלק בעבודות אלו.

הבין הנער היטב כי המשמש בקודש לא יניחנו לשרת את הרבי בעצמו, שהרי מי פתי יסכים לוותר על זכות נעלית שכזאת,

ורחימו, כולו אפוף ברגשי קודש ובדביקות נעלה על זכותו הנפלאה לשמש את הצדיק, אולם הוא לא התבטל מסדרי לימודו הקבועים. מיד ככלותו את סדרי עבודתו שנעשתה בזריזות נפלאה היו רגליו מוליכות אותו לבית המדרש, שם היה שב אל תורתו ואל עבודתו בשקידה עצומה ובהתמדה נפלאה.

אחת המלאכות הקשות שבמקדש הייתה הצעת מיטתו של הרה"ק מרימינוב. ואתם דעו לכם, כי אין מיטתו של הרבי כשאר כל המיטות שבעולם. שכן מטעם הכמוס עמדו נוהג היה הרבי לשכב על גבי מיטה מיוחדת שהייתה מסורגת בחבלים. במסגרת המיטה היו חורים רבים שבהם הושחלו חבלים עבים שהיו מהלכים מצד אל צד. על גבי אותם החבלים היו שוטחים אניצי קש ותבן, ורק עליהם היו פורסים את הסדין ושאר המצעים.

בכל פעם שהיו ישינים על המיטה, אפילו היה זה לזמן קצר, הייתה המיטה מתפרקת כמעט לחלוטין והיו נאלצים לבנות אותה מחדש, החל ממתחת החבלים כהוגן ועד לפריסת הקש והתבן כראוי והנחת המצעים מעליהם. מלאכת בניית המיטה דרשה מיומנות רבה, לפי שמלבד עצם המלאכה הפיזית הקשה שהייתה כרוכה בזה, היו צריכים גם לדאוג במיוחד שהמיטה תהא נוחה במידת היכולת, שהחבלים לא יחתכו בבשר החי ושהקש והתבן לא ידקרו בקציהם החדים.

על תפקיד זה של הכנת המיטה להרבי מרימינוב היה מופקד אחד החסידים אשר עם הזמן הכיר את המלאכה וידע לעשותה. הוא

מהיער עד הבית של הרבי. יודע אני שאין זו מלאכה קלה, ועם זאת מעוניין ורוצה אני בכך, שכן זכות עבורי היא לשרת את בית הצדיק, והיה זה שכרי.

מני אותו היום ואילך עשה הנער את מלאכתו ברצינות רבה. דבר לא עצר אותו, ולמרות שהיו אלה ימי החורף הקשים, גשמים ירדו בעוז, רוחות נשבו בחזקה, ופעמים שאף שלג כיסה את האדמה, ואולם מאומה לא עצר בעד הנער מלעשות את תפקידו החדש בנאמנות. מדי יום ביומו היה רץ אל היער, חוטב את העצים ומכינם להסקה, ומביא אותם אל בית הרבי.

במשך הזמן הוסיף לעצמו תפקידים נוספים עד שמצא את עצמו משרת במשך כמה וכמה משעות היום בתוך ביתו של הרבי. אמנם בתחילה חשש המסיק לתת לו להסיק בעצמו את התנור, אולם עם הזמן כשראה שהנער בקי ורגיל במלאכה זו עוד מאותם שנים בהם היה עובד כמשרת בכדי להרוויח את פת לחמו, נתן לו המסיק את התפקיד כשהוא 'גדול העומד על גביו'. והיה הוא עמד והתבונן במעשי הנער עד שידע בוודאות כי אכן הנער מכיר את מלאכת ההסקה על בוריה.

הופעתו הקבועה של הנער בביתו של הרבי זימנה לו אפשרויות נוספות לסייע בביתו של הצדיק, והוא מצידו היה שש על כל שירות שהוטל עליו כמוצא שלל רב. פעמים שעזר וסייע בניקיון הבית, ואפילו את חדרו האישי של הרבי זכה לנקות, עד שברבות הימים הפכו חלק ממשומות אלה לתפקידים הקבועים שלו, ולשמחתו של הנער לא היה גבול.

הנער היה עושה את מלאכתו בדחילו

שעה ארוכה בהתקנת המיטה, עד אשר עלה בידו להשלים את המלאכה על הצד היותר טוב. וקבלה בידו שבאותה שעה שסידר את המיטה היה מכוון כוונות גדולות ורמות, ודן קל וחומר בעצמו: אם האבנים שהניח יעקב מראשותיו רבו ביניהם וכל אחד אמר עלי יניח צדיק את ראשי, על אחת כמה וכמה אני שזכיתי במו ידי לשמש את הצדיק ולסדר מצעותיו, כמה מוטל עלי לתקן מעשי. ועוד היה מייסר את עצמו בדברי כיבושין והתעוררות לתשובה.

למחרת היום קרא הרה"ק מרימינוב ופנה לברר: מי הוא זה אשר הציע היום את יצועי? החסיד אשר היה ממונה על התפקיד כבר הספיק לשוב לבית הרבי והוא הודה על האמת: לא אני הוא זה שהצעתי היום את המיטה, שכן מוכרח הייתי לנסוע אל מחוץ לעיר ונבצר ממני לעשות כהרגלי. רק מחוסר ברירה הרשיתי לעצמי למסור את התפקיד באופן יוצא מהכלל אל ידי הנער צבי הירש, אשר זה זמן רב מסייע בעבודות הבית, ואני לפי תומי קיוויתי כי הוא יעשה את מלאכתו בשלימות.

כיון ששמע הרבי את שמו של הנער וכי הוא זה שהציע את מיטתו, נענה ואמר בהתפעלות: עד כדי כך מוכשר הוא הנער צבי הירש, ואנכי לא ידעתי?! מהיום והלאה אבקש כי הוא ולא אחר יהיה המציע הקבוע של מיטתי! באותה שעה נקבע כי הנער צבי הירש יקבל את קביעותו כמשמש בקודש של הרבי, ובכך זכה באחת להיכנס לפני ולפנים בית קודש הקדשים של הרה"ק מרימינוב, ובכך נתקדש שמו בישראל כרבי צבי הירש משרת, ולימים היה לממשיך דרכו ומילא את מקומו בהנהגת העדה הקדושה.

כמובן לא הוציא מתחת ידו את הזכות הזו ולא נתנה לאחר, מחשש שמא הלה לא יעשה זאת כהוגן. באמת אמרו שגם אילו היה מבקש ליתנה לאחר לא היה מוצא אדם שיסכים לקבלה מעמו, הן בשל קושי המלאכה והן בשל החשש שמא לא יעלה כהוגן ונמצא הוא מפריע את שנתו המועטת של הרבי.

משנכנס הנער אל בית הרבי יותר ויותר, ברוב תשוקתו העילאית והתלהבותו הטהורה לקיים מצוות שימוש תלמידי חכמים במיטה החליט הנער שעליו לזכות, לפחות פעם אחת ויחידה, להציע את מיטתו של הרבי. כיון שכן היה הנער עוקב ובודק בעיון רב את מעשיו של החסיד שהיה מופקד על כך ומבקש ללמוד את מעשיו, עד שעם הזמן הוא הבין בדיוק את סדר מלאכה זו.

אלא שכל שביקש הנער מהחסיד שייתן לו פעם אחת להתקין את מיטתו של הרבי, סירב לו הלה בתקיפות ובנחישות. החסיד הסביר לנער שזכות זו היא שלו ואין בדעתו לוותר עליה אפילו פעם אחת. ברם, לא ארכו הימים ולא נותרה לחסיד כל ברירה אלא לתת את המלאכה בידיו של הנער. הייתה זו סיבה מיוחדת שאילצה את החסיד להיעדר מבית הרבי במשך יום שלם, ומתוך שידע כי הוא עצמו לא יספיק לערוך ולהציע את מיטתו של הרבי, לא נותרה לו אפשרות אחרת אלא להודיע לנער כי בזה היום יהיה עליו להכין את מיטת הרבי כראוי וכיאות. החסיד גם הוסיף דברי אזהרה רבים על קדושת העניין והתרה בנער לדעת לפני מי הוא עומד ולהזהר שחלילה לא תצא תקלה מתחת ידו.

להתרגשותו של הנער לא היה גבול. בחרדת קודש וביראת הרוממות עסק הנער במשך

מסכים לקחת ממנו 'קוויטל' בשום אופן, שכן יש מהם שראויים בעצמם לקחת קוויטל.

על הפסוקים (בראשית כו יב-ג): **'וַיִּזְרַע יַצְחָק בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בְּשָׂנָה הַהוּא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה'.** **וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךְ הַלּוֹךְ וַיְגַדֵּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד,** ופירוש רש"י: **כי גדל מאד - שהיו אומרים זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך,** היה דורש הרה"ק ה'דברי ישראל' ממודזיץ זיע"א כמין חומר, בהקדם מה שיש לתמוה: היתכן שיאמרו גוזמא שכזאת להעדיף זבל פרדות מאשר כסף וזהב. אלא יש לפרש הכוונה על דרך מה שאמר פרעה להגר על בית אברהם אבינו (ב"ר מה). 'מוטב שתהא שפחה בבית זה ולא גבירה בבית אחר'. **וזהו שאמרו גם כאן: מוטב להיות עבד הגורר זבל ושופכין בביתו של יצחק אבינו, משמש בקודש, מלהיות שר ממונה על הכסף והזהב בבית אבימלך.**

ושמא יש להוסיף על דבריו ולומר שהיא הנונתת בעצם החשיבות של 'זבל פרדותיו', בהקדם מה שיש להבין: מפני מה תפסו בלשונם ואמרו דווקא על הפרידות ולא אמרו על הסוסים והחמורים, שהם נפוצים יותר, או שיאמרו בכללות על הבהמות. אלא שבשונה משאר הבהמות המולידות, ויש מכל אחת תועלת על העתיד, הרי הפרדה אינה יכולה להוליד ואין ממנה תועלת אלא על מה שהיה ממנה בעבר. הדא הוא דאמרי אינשי: גדול כוחו של מי ששירת אצל הצדיק, הגם שאין לו תכלית ועתיד, יותר מכסף וזהב שיכולים להרוויח בהם הרבה.

בשנה הראשונה אחר הסתלקות הרה"ק ה'אהבת ישראל' מויזניץ זיע"א, ישבו חבורת חסידים ואנשי מעשה בעיר סערעט. נענה אחד מהם ואמר: אם הייתי זוכה לשמוע לפחות עוד פעם מפי הסבא קדישא מלכויות זכרונות ושופרות הייתי מוכן לשכב על דף הטהרה! הפטיר השני לעומתו: לי אין השגות גדולות כל כך, לדידי אסתפק בדבר מועט עבורו הייתי מוכן ללכת על לוח הטהרה: אם הייתי זוכה עוד פעם להדליק בגפרור את הסיגריה של הרבי!

כה היו פעם החסידים דבוקים ומקושרים לצדיקים שבדורם. והרי מצינו בגמרא (ברכות מז): אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ, ואם הגמרא מעידה עליו שקרא ושנה הרי שמדובר באדם שיוודע ללמוד טובא, ועם כל זה, אם לא שימש תלמידי חכמים הרי הוא עם הארץ. ואמנם מי שדבוק ומקושר בצדיק יכול ללמוד מכל תנועה, עובדה ומימרא, דרך בעבודת השי"ת ויראתו ('מקור ברוך' להרה"ק רבי ברוך מסערט ויזניץ זיע"א, פרשת במדבר).

מעשה ואחד המשמשים בקודש בביתו של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א הגיע אל הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זיע"א והגיש לפניו 'קוויטל' - פתקא טבא בה העלה והזכיר את שמו ושמות משפחתו לטובה ולברכה. נענה הרה"ק מפשעווארסק ואמר בתוקף רב: מי שזכה לשמש אצל ה'בעלזער רב' אין הוא

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי נחום ויידנפלד זיע"א - בעל 'חזון נחום'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך